

V Praze dne 30. 8 2013

Č. j.: 2013/56052-211/1

Metodický pokyn MPSV

k vybraným postupům orgánů sociálně-právní ochrany dětí na úrovni obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, souvisejícím s umístováním a pobytem nezletilých dětí v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Ministerstvo práce a sociálních věcí v rámci své úřední činnosti, související s postavením metodického a odvolacího orgánu ve správním řízení o státním příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, průběžně zaznamenává nejednotnou praxi v postupech orgánů sociálně-právní ochrany dětí (dále též „OSPOD“), působících v rámci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (dále též „OÚ ORP“), souvisejících s umístováním dětí do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále též „ZDVOP“), s jejich pobytem v zařízení či přemístěním do zařízení jiného. Na základě uvedené skutečnosti přistoupilo MPSV k vydání tohoto metodického pokynu za účelem sjednocení a zkvalitnění praxe OSPOD působících v rámci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností.

Obsah:	
1) Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a jeho činnost	2
2) Zřizovatel zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a jeho činnost	3
3) Vztah ZDVOP, pracoviště ZDVOP a detašovaného pracoviště ZDVOP	4
4) Umístění dítěte do ZDVOP	5
4a) Umístění dítěte v ZDVOP na základě rozhodnutí soudu	6
4b) Umístění dítěte do ZDVOP na základě žádosti OSPOD	11
4c) Umístění dítěte do ZDVOP na základě žádosti zákonného zástupce	12
4d) Umístění dítěte do ZDVOP na základě žádosti dítěte	13
Vyjádření o důvodnosti umístění dítěte v ZDVOP	14
5) Pobyt dítěte v ZDVOP	17
5a) Maximální počet dětí umístěných v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc	18
5b) Maximální délka pobytu dětí, umístěných do péče ZDVOP od 1. 1. 2013	19
5c) Maximální délka pobytu dětí, umístěných do péče ZDVOP do 31. 12. 201	20
6) Zákonné podmínky přemísťování dětí mezi ZDVOP	21
6a) Podmínky přemístění dítěte do jiného ZDVOP (§ 42a odst. 7 a 9 ZSPOD)	22
6b) Neodkladné přemístění dítěte do jiného ZDVOP (§ 42a odst. 8 ZSPOD)	23
6c) Postup OSPOD v případech dětí přemístěných do 31. 12. 2012	25
6d) Legalizace pobytu dítěte v zařízení, do něhož bylo přemístěno	27
7) Pobyt dítěte mimo zařízení	29
7a) Pobyt dítěte mimo ZDVOP u rodičů nebo jiných fyzických osob	29
7b) Pobyt dítěte mimo ZDVOP v jiné instituci nebo v rámci pobytové akce	30
7c) Kombinované pobyty dítěte mimo ZDVOP	31
Přílohy:	
Vzory návrhu na opravu rozhodnutí	32
Vzor návrhu na doplnění rozhodnutí	37
Vzory odvolání do soudního rozhodnutí	38
Vzor žádosti OÚ ORP o umístění dítěte do ZDVOP	42

1) Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a jeho činnost

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc jsou zařízeními sociálně-právní ochrany, která poskytují ochranu a pomoc dítěti:

- které se ocitlo bez jakékoliv péče,
- jehož život nebo příznivý vývoj jsou vážně ohroženy,
- které se ocitlo bez péče přiměřené jeho věku,
- kteřé je tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané,
- kteřé se ocitlo v prostředí nebo situaci, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jeho základní práva.

Ochrana a pomoc poskytovaná zařízením pro děti vyžadující okamžitou pomoc takovému dítěti spočívá v uspokojování jeho základních životních potřeb, včetně ubytování, v zajištění zdravotních služeb a v psychologické a jiné obdobné nutné péči (§ 42 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále též „ZSPOD“)).

Rozsah činnosti zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc dále rozvádí § 42a ZSPOD, který v odstavci prvním stanoví, že ZDVOP:

- zabezpečuje plné přímé zaopatření dítěte v zařízení spočívající v poskytování ubytování, stravování a ošacení,
- poskytuje výchovnou péči,
- zajišťuje poskytnutí zdravotních služeb,
- poskytuje poradenství dítěti, jeho rodičům nebo osobám odpovědným za výchovu dítěte,
- zajišťuje pomoc při přípravě dětí na školní vyučování a doprovod dětí do školy,
- vytváří podmínky pro zájmovou činnost dětí,
- je povinno poskytovat dítěti odbornou péči prostřednictvím sociálního pracovníka a psychologa,
- je povinno spolupracovat s rodinou dítěte a poskytnout této rodině pomoc při vyřizování a zajišťování záležitostí týkajících se dítěte, zajistit jim terapii, nácvik rodičovských a dalších dovedností, které rodič nebo jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte nezbytně potřebuje pro péči a výchovu dítěte, a to v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte zpracovaným orgánem sociálně-právní ochrany,
- je povinno vydat vnitřní řád zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, který vychází z vymezení činnosti zařízení tímto zákonem.

Úloha zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v systému sociálně-právní ochrany dětí v České republice tedy spočívá v zajištění okamžité, krizové, krátkodobé pomoci ohroženému dítěti, spočívající v jeho plném přímém zaopatření do doby, dokud nebude pro dítě nalezeno řešení dlouhodobějšího charakteru (např. návrat do původní rodiny, umístění do náhradní rodinné péče nebo, v krajním případě, nařízení ústavní výchovy).

- ! Úlohou zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc *není* vyhodnocování potřeb dítěte, snaha o řešení životní situace dítěte a jeho rodiny, ani nalézání či zajišťování „náhradní rodiny“ v jakékoli podobě.

2) Zřizovatel zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a jeho činnost

Zařízení mohou být zřizována fyzickými osobami, právnickými osobami nebo obcemi a kraji v samostatné působnosti na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany (§ 39 odst. 2 ZSPOD). Pověření k výkonu sociálně-právní ochrany vydává krajský úřad v rozsahu jednotlivých liter § 48 odst. 2 ZSPOD a jejich kombinací.

Pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí může být uděleno v následujícím rozsahu:

- výkon činnosti podle § 10 odst. 1 písm. a) a § 11 odst. 1 písm. a) až c), tedy
 - vyhledávání ohrožených dětí (dle § 6 ZSPOD),
 - pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě, poskytování či zprostředkování poradenství rodičům při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené,
 - pořádání přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou v rámci poradenské činnosti.
- výkon činnosti zaměřené na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku podle § 31 a 32 ZSPOD,
- zřizování zařízení sociálně-právní ochrany, uvedených v § 39 ZSPOD,
- uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče podle § 47b ZSPOD,
- převzetí zajišťování přípravy žadatelů o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče k přijetí dítěte do rodiny [§ 19a odst. 1 písm. c)], kterou jinak zajišťuje krajský úřad (§ 11 odst. 2), provádění příprav žadatelů o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče a poskytování odborného poradenství a pomoci těmto žadatelům a poskytování fyzickým osobám vhodným stát se osvojiteli nebo pěstouny a osvojitelům nebo pěstounům poradenskou pomoc související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče,
- poskytování osobě pečující, s níž uzavřely dohodu o výkonu pěstounské péče, výchovnou a poradenskou péči při výkonu pěstounské péče a sledovat výkon pěstounské péče; pokud osoba pečující o tuto službu požádá, je pověřená osoba povinna výchovnou a poradenskou péči poskytnout,
- vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny a oznamovat je obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností,
- vyhledávání dětí uvedené v § 2 odst. 2, kterým je třeba zajistit péči v náhradním rodinném prostředí formou pěstounské péče nebo osvojení, a oznamovat je obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností.

Tímto způsobem deleguje stát výkon určitého fragmentu veřejné moci na pověřenou osobu, které je pověřením založena pravomoc poskytovat sociálně-právní ochranu,

avšak pouze v rozsahu v pověření uvedeném. Jakékoli překročení rozsahu sociálně-právní ochrany dětí, stanoveného v pověření, porušení povinnosti stanovené v pověření, porušení práv dětí v zařízeních či neplnění povinností nutných pro jejich ochranu při výkonu sociálně-právní ochrany dětí, jakož i výkon činnosti pověřené osoby bez pověření, naplňují skutkové podstaty správních deliktů dle § 59f a § 59g ZSPOD, a je nutno je postihovat. V případě, že OSPOD zjistí takové porušení zákona, neprodleně o něm vyrozumí krajský úřad příslušný k projednání správního deliktu (§ 59i ZSPOD).

Zřizovatel zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc tedy zřizuje a provozuje zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Stejně jako v případě zařízení mu nepřísluší jakkoli vyhodnocovat situaci nezletilých dětí, umístěných v jeho zařízení, ani se snažit řešit jejich životní situaci. Funkcí zřizovatele zařízení je zřízení a provoz ZDVOP, která poskytují plné přímé zaopatření ohroženým dětem, zatímco příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí situaci dítěte a jeho rodiny vyhodnocuje, s dítětem a rodinou pracuje a přijímá vhodná opatření k ochraně práv a zájmů dítěte, jakož i k obnovení narušených funkcí jeho rodiny.

Ačkoli zařízení nepřísluší situaci nezletilého dítěte vyhodnocovat a nacházet pro ni řešení, zastává významnou úlohu v životě umístěného dítěte a jeho pracovníci jsou s nezletilým v každodenním bezprostředním kontaktu. ZDVOP se tak stává **významným partnerem OSPOD při poskytování sociálně-právní ochrany umístěnému dítěti**. V tomto partnerství je třeba zdůraznit nezbytnost úzké spolupráce ZDVOP a OSPOD, jejich kvalitní a pohotové komunikace, vzájemného respektu a vstřícnosti při poskytování ochrany a péče ohroženému dítěti a společném postupu v jeho nejlepším zájmu. V tomto ohledu je nutno zdůraznit význam vzájemného **předávání informací** – např. v případě, že zařízení při poskytování pobytu a péče dítěti zachytí informace významné pro práci OSPOD s dítětem, jeho rodinou a případně i dalšími osobami, v zájmu dítěte tyto informace orgánu sociálně-právní ochrany bezodkladně předá. Stejně tak obdrží-li OSPOD informace významné pro zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, neprodleně je zařízení předá (nebrání-li tomu zvláštní právní předpis nebo jiná významná skutečnost).

3) Vztah ZDVOP, pracoviště ZDVOP a detašovaného pracoviště ZDVOP

Je nezbytné zdůraznit, že zákonné podmínky pro provozování zařízení sociálně-právní ochrany **musí splňovat rovněž jednotlivá detašovaná pracoviště určitého zařízení sociálně-právní ochrany dětí**, a to s ohledem na ustanovení § 49 odst. 5 a 7 ZSPOD. Vydání nového pověření nebo změna pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí jsou totiž nezbytné i v případě, že zřizovatel hodlá zřídit nové pracoviště některého zařízení sociálně-právní ochrany dětí, neboť se jedná o záměr vykonávat sociálně-právní ochranu dětí na jiném místě, než které je uvedeno v původním rozhodnutí o pověření a na kterém se nachází adresa sídla „kmenového“ zařízení. S rozhodováním o změně pověření nebo o vydání nového pověření je spojeno

přezkoumáno splnění zákonných podmínek pro zřízení a provozování nového pracoviště zařízení sociálně-právní ochrany. **Každé pracoviště či detašované pracoviště tak musí, stejně jako „kmenové“ zařízení, samostatně splňovat zákonné podmínky pro jeho zřízení a provoz, a to zejména**

- splnění podmínek odborné způsobilosti pracovníků v pracovišti zařízení sociálně-právní ochrany,
- splnění hygienických požadavků stanovených pro ZDVOP a zařízení sociálně výchovné činnosti podle vyhlášky č. 410/2005 Sb. (doložené posudkem příslušné krajské hygienické stanice),
- existenci vlastnického nebo užívacího práva k objektu nebo jiným prostorům, v nichž je sociálně-právní ochrana dětem poskytována,
- zajištění materiálních a technických podmínek pro provozování zařízení (finanční a personální zabezpečení nepřetržitého provozu pracoviště zařízení, prostorové podmínky podle § 42a odst. 6 zákona č. 359/1999 Sb. apod.),
- splnění dalších podmínek pro provozování konkrétního typu zařízení sociálně-právní ochrany dětí (např. v případě ZDVOP zajišťování péče a pomoci podle § 42a odst. 1 ZSPOD, splnění zákonných podmínek pro přijetí dítěte do zařízení podle § 42 odst. 2, 6 a 8 ZSPOD, zajištění nepřetržitého provozu zařízení podle § 42 odst. 9 ZSPOD, vedení evidence dětí a spisové dokumentace podle § 42a odst. 2 ZSPOD, plnění práv a povinností ředitele zařízení podle § 42a odst. 3 a 4 ZSPOD, vnitřní řád zařízení podle § 42a odst. 1 písm. i) ZSPOD, plnění podmínek pro přemístění dětí podle § 42a odst. 7 až 9 ZSPOD, rozhodování o příspěvku na úhradu pobytu a péče podle § 42b a násl. ZSPOD, plnění limitů počtu dětí a délky pobytu dětí v zařízení podle § 42 odst. 3 až 5 ZSPOD apod.).

Je tedy možné shrnout, že

- ! **na činnost pracoviště ZDVOP a na pobyt dítěte v pracovišti ZDVOP jsou kladeny stejné požadavky a podmínky, jako na samostatné zařízení, a to bez výjimky.**

4) Umístění dítěte do ZDVOP

Nezletilé dítě lze umístit do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc pouze na základě některého ze čtyř právních titulů, vyjmenovaných v § 42 odst. 2 ZSPOD – rozhodnutí soudu, žádosti OÚ ORP, žádosti zákonného zástupce dítěte nebo žádosti dítěte. Přijetí dítěte do zařízení je ZDVOP povinno neprodleně ohlásit jak zřizovateli zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, tak příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

4a) Umístění dítěte v ZDVOP na základě rozhodnutí soudu

V případě, kdy je dítě umisťováno do ZDVOP na základě soudního rozhodnutí, je třeba zabývat se následujícími otázkami:

➤ Je rozhodnutí soudu vykonatelné?

Právo rozeznává vykonatelnost formální a materiální, přičemž pouze vykonatelné rozhodnutí je způsobilé vyvolat právní účinky. Z toho plyne, že

! přijetí a pobyt dítěte v zařízení je možno uskutečnit pouze na základě vykonatelného rozhodnutí.

Rozhodnutí je **formálně vykonatelné**, jestliže byly dodrženy zákonné podmínky jeho vydání, bylo řádně doručeno, a došlo-li případně ke splnění dalších podmínek, které zákon pro nabytí vykonatelnosti stanoví. Datum nabytí vykonatelnosti rozhodnutí je závislé na tom, o jaké konkrétní rozhodnutí se jedná:

- Předběžné opatření podle § 76a odst. 1 o.s.ř. je vykonatelné **vyhotovením**,
- Předběžné opatření podle § 76 odst. 1 nebo § 102 o.s.ř. je vykonatelné **doručením povinné osobě**,
- Rozsudek o svěření dítěte do ZDVOP podle § 46 odst. 1 zákona o rodině je vykonatelný **nabytím právní moci**,
- Rozsudek o nařízení výchovného opatření podle § 13a odst. 1, 2 ZSPOD je vykonatelný **nabytím právní moci**,
- Rozsudek o prodloužení doby trvání výchovného opatření podle § 13a odst. 5 ZSPOD je předběžně vykonatelný **doručením účastníkům řízení**.

Nabytí formální vykonatelnosti rozhodnutí je potvrzeno vyznačením doložky vykonatelnosti na písemném vyhotovení příslušného rozhodnutí. Doložku vyznačí orgán, který rozhodnutí vydal.

Materiální vykonatelnost rozhodnutí se rozumí faktická možnost rozhodnutí realizovat, tedy skutečnost, že takové rozhodnutí lze vykonat. Podmínkou materiální vykonatelnosti je dostatečná určitost, srozumitelnost a jednoznačnost rozhodnutí, jakož i jeho praktická a právní uskutečnitelnost. Rozhodnutí, které např. ukládá nesplnitelnou či protiprávní povinnost nebo z něj není zřejmé, komu se jaká povinnost ukládá, tedy není materiálně vykonatelné.

V kontextu činnosti OSPOD související s umisťováním a pobytem dětí v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc je problematická zejména materiální vykonatelnost rozhodnutí. V rámci odvolacího řízení se MPSV seznámilo s celou řadou rozhodnutí soudu o umístění dítěte do ZDVOP, která jsou materiálně nevykonatelná, a přesto nabyta právní moci, jelikož nebyla napadena odvoláním. Z důvodu materiální nevykonatelnosti tato rozhodnutí nejsou způsobilá vyvolávat

právní účinky; přesto na jejich základě nezletilé děti pobývají v ZDVOP. Takový stav je protiprávní a nelze jej akceptovat!

Ve své praxi se orgány sociálně-právní ochrany dětí setkávají především s vadami rozhodnutí, jakými jsou:

- svěření dítěte do péče zřizovatele ZDVOP,
- svěření dítěte do péče blíže neurčeného/nedostatečně určeného ZDVOP,
- nařízení ústavní výchovy v ZDVOP.

Pokud z rozhodnutí jako celku (ze záhlaví, výrokové části, ani z odvodnění) nelze dovodit konkrétní zařízení, do něhož má být dítě z vůle soudu umístěno, rozhodnutí je materiálně nevykonatelné a je nutno domáhat se zhojení vady, která vykonatelnosti rozhodnutí brání.

Jak plyne ze zákona (ustanovení § 42 odst. 2, § 42a odst. 7-9, § 42l odst. 3 písm. f) a § 42g odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., jakož i § 46 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině), z čl. 32 odst. 4 věty druhé Listiny základních práv a svobod a čl. 9 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, o místě pobytu nezletilého dítěte, tedy v posuzovaném případě **o umístění dítěte do konkrétního ZDVOP, může autoritativně rozhodnout pouze soud.**

- ! Pokud tedy soud rozhoduje o umístění dítěte do ZDVOP, **v rozhodnutí musí být jednoznačně uvedeno, do kterého konkrétního zařízení na jaké konkrétní adrese se nezletilé dítě umísťuje, a v případě, že zařízení nemá právní subjektivitu, je nutno v rozhodnutí rovněž uvést, kdo je zřizovatelem tohoto zařízení.**

Tento závěr zcela zřetelně vyplývá z platného právního stavu a je sdílen Ministerstvem práce a sociálních věcí, Kanceláří veřejného ochránce práv i Ministerstvem spravedlnosti. Soudům byla tato skutečnost připomenuta dopisem Ministerstva spravedlnosti ze dne 21. 5. 2013, které spolu s informací v tomto duchu rozeslalo soudům stanoviska výše uvedených ministerstev a Kanceláře veřejného ochránce práv.

Nadto se ze stanoviska Kanceláře veřejného ochránce práv podává, že zřizovatel sítě ZDVOP, provozovaných na území celé České republiky, byl informován o skutečnosti, že ochránce považuje „za nepřijatelné, aby byla ve výroku tak závažného rozhodnutí soudu, kterým je odnětí dítěte z rodiny, uvedena jen adresa sídla sdružení. Dle ochránce je nezbytné, aby soud označil přesně, kde má být dítě umístěno. V opačném případě by poté ZDVOP nahrazoval rozhodnutí soudu faktickým umístěním dítěte kamkoli (ad absurdum kamkoli v ČR) a k tomu nemá kompetenci“.

V případě, že soud nařizuje dočasné umístění dítěte do péče ZDVOP rozsudkem o výchovném opatření podle § 13a ZSPOD, pak již **platné znění zákona výslovně stanoví, že soud v rozhodnutí označí zařízení, do kterého má být dítě umístěno.** Přitom přihlédne k zájmům dítěte a k vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností a dbá rovněž na umístění dítěte co nejbližší bydlišti rodičů nebo jiných osob dítěti blízkých (§ 13a odst. 3 ZSPOD). Po novelizaci zákona o sociálně-právní ochraně dětí, která bude provedena v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. (s předpokládanou účinností od 1. 1. 2014), pak bude stejný požadavek zakotven i v ustanovení § 42 odst. 2 písm. a) ZSPOD a bude tak platit pro každé rozhodnutí soudu o umístění dítěte do péče ZDVOP¹.

Je tedy nutno domáhat se vydání rozhodnutí, které obsahuje dostatečně určitý výrok o umístění nezletilého do konkrétního zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, například:

- ✓ *Nezletilý..... (údaje identifikující dítě) se umísťuje do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese....., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem ...“ - usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76a odst. 1 občanského soudního řádu,*
- ✓ *Matce nezletilého.... (identifikační údaje matky) se ukládá odevzdat nezletilého..... (identifikační údaje dítěte) do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese....., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem ...“ - usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu,*
- ✓ *Nezletilý.... (identifikační údaje dítěte) se podle § 46 odst. 1 zákona o rodině umísťuje do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc....(název), na adrese....., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem ...“ – rozsudek soudu podle § 46 odst. 1 zákona o rodině ,*
- ✓ *Nezletilému.... (identifikační údaje dítěte) se podle § 13a odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí na dobu nařizuje pobyt v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese....., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem ...“ – rozsudek soudu podle § 13a odst. 1 písm. a) ZSPOD.*

! Soudní rozhodnutí, které neobsahuje určení konkrétního zařízení, v němž mají být dítěti pobyt a péče poskytovány, není způsobilým právním titulem pro umístění dítěte do ZDVOP. Pokud na základě takového rozhodnutí bude

¹ Blíže viz část třicátá návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva (sněmovní tisk 930)

dítě do zařízení přesto umístěno, jeho pobyt zde bude protiprávní a zřizovateli zařízení nebude možno za poskytnutí takového pobytu přiznat státní příspěvek.

Je úlohou orgánu sociálně-právní ochrany dětí, který v soudních řízeních vystupuje v postavení navrhovatele či opatrovníka nezletilého, domáhat se všemi dostupnými prostředky vydání věcně správného a materiálně vykonatelného rozhodnutí soudu.

Řádný postup OSPOD v postavení navrhovatele/opatrovníka nezletilého je následující:

1. Podat soudu **řádný návrh**, jehož petit bude obsahovat konkrétní určení zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, jeho přesnou adresu, název zřizovatele zařízení a jeho sídlo.
2. V soudním řízení se **důsledně domáhat dostatečně určitého rozhodnutí**.
3. Vždy **pečlivě zkontrolovat** vydané rozhodnutí, včetně záhlaví a odůvodnění, zda obsahuje veškeré náležitosti, je náležitě určité, jednoznačné a srozumitelné, zejména zda soud přesně označil konkrétní zařízení, do něhož má být nezletilé dítě umístěno, a uvedl jeho zřizovatele.
4. Jestliže je rozhodnutí vadné, neurčité, či jinak nesprávné, je nutno **okamžitě iniciovat nápravu** – OSPOD se může bezodkladně domáhat vydání opravného usnesení nebo doplňujícího rozhodnutí; nebude-li však náprava soudem zjednána v odvolací lhůtě, je třeba, aby OSPOD ještě před jejím uplynutím podal odvolání a zabránil tak vadnému rozhodnutí v nabytí právní moci. V případě, že po podání odvolání soud vadu rozhodnutí zhojí opravou či doplněním rozhodnutí, má OSPOD možnost vzít odvolání zpět.
5. Na nápravě je nutno **trvat** a význam uvedení konkrétního zařízení v rozhodnutí soudu připomenout. I v případě, že soud návrhu na vydání opravného usnesení či doplňujícího rozhodnutí nevyhoví, jakož i v případě, že odvolací orgán potvrdí nesprávné rozhodnutí soudu prvního stupně, je nutno nadále působit k vydání správného a dostatečně určitého rozhodnutí **dalšími návrhy**, případně **dovoláním**.

Na vydání materiálně vykonatelného rozhodnutí soudu je nutno trvat i v případě, že takové rozhodnutí již nabylo právní moci. V takovém případě by měl OSPOD podat návrh na opravu rozhodnutí z důvodu zjevné nesprávnosti v písemném vyhotovení (nebylo uvedeno konkrétní zařízení), případně podat návrh na vydání nového rozhodnutí a náležitě v něm popsat důvody, pro které je třeba nové rozhodnutí vydat.

Je úlohou OSPOD zajistit, aby rozhodnutí, týkající se nezletilého dítěte, splňovalo všechny uvedené náležitosti. V případě, že OSPOD budou ve věci vadných

soudních rozhodnutí nadále nečinné, nebo dokonce budou soudům vadné návrhy podávat, nelze než shledat jejich spoluodpovědnost za vydání nezákonného rozhodnutí. Jestliže na základě takového rozhodnutí bude nezletilé dítě umístěno do ZDVOP, ponese OSPOD odpovědnost za protiprávní umístění dítěte do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, se všemi z toho plynoucími důsledky, včetně náhrady škody způsobené nesprávným úředním postupem (zřizovateli zařízení, v němž jsou pobyt a péče dítěti poskytovány bez řádného právního titulu, nelze přiznat státní příspěvek).

Rovněž je povinností orgánu sociálně-právní ochrany dětí v zájmu dítěte zajistit realizaci pravomocného rozhodnutí soudu, v krajním případě podat soudu návrh (v případě nařízené ústavní výchovy) či podnět (v ostatních případech) k výkonu rozhodnutí.

Lze tedy shrnout, že po vydání rozhodnutí soudu má OSPOD v zásadě dvě možnosti – shledat rozhodnutí soudu věcně nesprávným či jinak vadným a napadnout jej, nebo jej nenapadnout a po nabytí právní moci zajistit jeho výkon. Je-li vydáno závazné rozhodnutí soudu, je OSPOD povinen jej respektovat a postupovat v souladu s ním. **Je nepřijatelné, aby OSPOD pravomocné rozhodnutí soudu ignoroval, či dokonce postupoval v rozporu s ním, např. svěřením dítěte do péče jiného než označeného ZDVOP!**

➤ Trvá rozhodnutí soudu?

Vedle data počátku působení právních účinků, tj. data vykonatelnosti rozhodnutí, je třeba se zabývat i datem, k němuž rozhodnutí soudu právních účinků pozbývá. Toto datum, případně jinak určená doba trvání rozhodnutí, je buď uvedeno přímo v rozhodnutí, nebo vyplývá z příslušného právního předpisu.

- V případě **předběžného opatření podle § 76a odst. 1 o.s.ř.** je třeba přezkoumat, zda došlo k prodloužení doby trvání do jednoho měsíce od vykonatelnosti předběžného opatření a zároveň zda bylo v této lhůtě zahájeno u soudu také řízení ve věci samé (o výchově dítěte) v souladu s podmínkami § 76a odst. 4 o.s.ř.
- Doba trvání **výchovného opatření podle § 13a odst. 1, 2 ZSPOD** může být soudem prodloužena do tří měsíců od právní moci rozsudku, nejpozději výchovné opatření zaniká uplynutím doby 6 měsíců.
- **Rozsudek o svěřením dítěte do péče ZDVOP podle § 46 odst. 1 zákona o rodině** pozbývá právních účinků uplynutím doby 3 let od právní moci rozsudku, pokud není soudem rozhodnuto o jeho prodloužení vždy nejdéle o další 3 roky (platí v případě rozsudku vydaného soudem v řízení, které bylo zahájeno po 1. 1. 2013).

4b) Umístění dítěte do ZDVOP na základě žádosti OSPOD

Nezletilé dítě může být do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc umístěno rovněž na základě žádosti OSPOD. V žádosti je nutno jednoznačně označit

- žadatele o umístění dítěte do ZDVOP, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností, spolu s uvedením pracovníka pověřeného úřadem k podání žádosti,
- ZDVOP, do něhož má být dítě umístěno; je nutno přesně označit zařízení jeho názvem a adresou a uvést, kdo je zřizovatelem zařízení, spolu s jeho sídlem.
- nezletilé dítě, identifikované jménem a příjmením, datem narození a adresou trvalého pobytu; doporučuje se rovněž uvést alespoň jednoho zákonného zástupce nezletilého a jeho kontaktní údaje,
- doba pobytu dítěte v zařízení, tedy od kdy (datum a čas) má být dítě v zařízení umístěno a jak dlouho má pobyt dítěte v zařízení trvat (nejdéle 6 měsíců)
- stručný důvod umístění dítěte do zařízení; dítě je orgánem sociálně-právní ochrany dětí umisťováno do ZDVOP na základě vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte (§ 10 odst. 3 písm. b) a c) ZSPOD). Ačkoli zákon nestanoví povinnost důvod umístění v žádosti OSPOD uvádět, je nutno takový postup vyžadovat s ohledem na charakter umístění dítěte do ZDVOP jakožto krajního prostředku ochrany nezletilého (odnětí nezletilého z rodiny a svěření do péče instituce) a z něj vycházejícího požadavku na transparentnost přijatých opatření a přezkoumatelnost jejich důvodů.

Žadatelem o umístění dítěte do ZDVOP musí být místně příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností. Místní příslušnost OÚ ORP je určena:

- **místem, kde se dítě právě nachází** v případech uvedených v § 10a odst. 1, § 15 odst. 2, § 16 a 37 odst. 2 ZSPOD, nebo
- **místem trvalého pobytu dítěte** v případech ostatních.

Ustanovení § 42 odst. 2 písm. b) a odst. 6 ZSPOD ukládá příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností povinnost **do 24 hodin od umístění dítěte** do ZDVOP na základě vlastní žádosti **zajistit souhlas rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu** s pobytem dítěte v zařízení nebo **podat k soudu návrh na nařízení předběžného opatření**, kterým bude dítě do ZDVOP svěřeno. Jakmile OSPOD opatří uvedený písemný souhlas nebo podá soudu návrh na vydání předběžného opatření, **předá kopii tohoto dokumentu ZDVOP**, v jehož péči se dítě nachází; spolu s žádostí OSPOD o umístění dítěte tvoří právní titul pro pobyt dítěte v zařízení.

4c) Umístění dítěte do ZDVOP na základě žádosti zákonného zástupce

Žádost zákonného zástupce o umístění dítěte do ZDVOP musí být vždy podložena písemnou dohodou zákonného zástupce dítěte (1 rodič, oba rodiče, poručník) se zařízením, obsahující náležitosti stanovené § 42 odst. 8 ZSPOD. Stejně jako v předcházejících případech musí být dostatečně určitě označeno dítě, zákonný zástupce i zařízení, do něhož má být dítě umístěno, jakož i dohodnutá délka pobytu dítěte v zařízení (nejdéle 3 měsíce).

Nezbytnými náležitostmi dohody o umístění dítěte v ZDVOP jsou:

- název zařízení, jeho adresy a adresy sídla jeho zřizovatele,
- jméno a příjmení dítěte, datum jeho narození, adresa místa trvalého pobytu dítěte, případně též jeho obvyklého bydliště,
- jméno a příjmení, datum narození, adresa místa trvalého pobytu, případně též obvyklého bydliště zákonných zástupců dítěte,
- údaje o zdravotním stavu dítěte a způsob zajištění zdravotních služeb,
- důvody pro umístění dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,
- datum a čas dohodnutého přijetí dítěte do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,
- souhlas zákonného zástupce s tím, že při pobytu v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se budou na pobyt dítěte vztahovat pravidla stanovená ve vnitřním řádu tohoto zařízení,
- podmínky a způsob osobního, telefonického a písemného styku dítěte s dalšími osobami a vymezení okruhu těchto osob,
- způsob a výše úhrady příspěvku za pobyt dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc s tím, že výše příspěvku může být sjednána nejvýše v částce uvedené v § 42c odst. 1 ZSPOD podle věku dítěte,
- podpis dohody zástupcem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a zákonným zástupcem dítěte.

MPSV zaznamenalo nedostatky, spočívající zejména v neuvádění data narození zákonných zástupců, neuvádění data a času dohodnutého přijetí dítěte do zařízení, a v neposlední řadě též naprosto vágní důvody umístění dítěte (např. „žádost rodiče“).

! Dohoda nesplňující veškeré požadavky § 42 odst. 8 ZSPOD je neúplná, neplatná a není řádným právním titulem pro umístění dítěte do ZDVOP!

Je proto v zájmu zařízení, aby vždy pečlivě zkontrolovalo, zda jsou v dohodě uvedeny všechny zákonem požadované náležitosti a zda dohoda neobsahuje vágní

formulace, chyby v psaní a počtech, jakož i jiné nesprávnosti. V případě, že je dítě umístěno na základě dohody se zákonným zástupcem, zařízení až dodatečně zjistí vadu v dohodě a zákonného zástupce nelze kontaktovat, je třeba konzultovat situaci s OSPOD a získat řádný právní titul pro pobyt dítěte v zařízení. Dohoda neobsahující zákonem stanovené náležitosti je neplatná.

K nesouhlasu druhého rodiče s umístěním dítěte do ZDVOP:

K umístění dítěte do péče ZDVOP na základě žádosti zákonného zástupce dítěte postačuje, aby písemnou dohodu o svěřeni dítěte do péče ZDVOP podle § 42 odst. 5 zákona č. 359/1999 Sb. uzavřel se zařízením jeden z rodičů dítěte, který je nositelem rodičovské zodpovědnosti k dítěti a ve své rodičovské zodpovědnosti není soudem nijak omezen. Ačkoliv druhý rodič dítěte, který je rovněž jeho zákonným zástupcem, nesouhlasí s umístěním dítěte do péče ZDVOP, není tento nesouhlas překážkou k tomu, aby zařízení sjednalo dohodu o svěřeni dítěte do péče ZDVOP pouze s jedním rodičem. Tento závěr vyplývá ze skutečnosti, že každý z rodičů je oprávněn vykonávat rodičovskou zodpovědnost a zastupovat dítě v plném rozsahu, aniž by k tomu byl nezbytný souhlas druhého rodiče (§ 34 a § 36 zákona o rodině). Jestliže jeden z rodičů nesouhlasí se svěřením dítěte do péče ZDVOP a nenalezne v této otázce shodu s druhým rodičem, který požádal nebo hodlá požádat o umístění dítěte do péče ZDVOP, musí se tento rodič obrátit na soud s návrhem na rozhodnutí ve věci sporu rodičů o podstatné otázce týkající se výkonu rodičovské zodpovědnosti podle § 49 zákona o rodině. V návrhu soudu popíše rodič důvody, pro které nepovažuje umístění dítěte do péče ZDVOP za vhodné nebo nezbytné řešení zajištění péče o dítě, a navrhne soudu vydání rozhodnutí, kterým bude uloženo svěřit dítě do péče jiné osoby než ZDVOP. Rodič nesouhlasící s umístěním svého dítěte do péče ZDVOP může požádat o pomoc rovněž příslušný OSPOD, který bude posuzovat důvodnost pobytu dítěte v ZDVOP a bude jednat v této věci s rodičem, jenž uzavřel se zařízením dohodu o umístění dítěte do péče ZDVOP.

! ZDVOP, které uzavřelo s jedním z rodičů platnou dohodu o umístění dítěte do péče zařízení v souladu s § 42 odst. 8 ZSPOD, nesmí zásadně bez souhlasu tohoto rodiče předat dítě rodiči, který s pobytem dítěte v ZDVOP nesouhlasí a domáhá se předání dítěte do své péče.

Bez souhlasu rodiče, který se ZDVOP uzavřel dohodu o umístění dítěte do péče zařízení, je ZDVOP povinen předat dítě druhému rodiči nebo jiné určené osobě pouze na základě vykonatelného rozhodnutí soudu.

4d) Umístění dítěte do ZDVOP na základě žádosti dítěte

Jestliže se do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc dostaví dítě, které samo požádá o přijetí do tohoto zařízení, je nutno o žádosti dítěte pořídit písemný záznam,

obsahující jednoznačné označení dítěte a ZDVOP, jakož i datum a čas přijetí dítěte do zařízení. Stejně jako v případě žádosti OSPOD je i v této situaci obecní úřad obce s rozšířenou působností dle § 42 odst. 6 ZSPOD povinen **do 24 hodin od přijetí dítěte** do ZDVOP na základě jeho vlastní žádosti **zajistit souhlas rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu** s pobytem dítěte v zařízení nebo **podat k soudu návrh na nařízení předběžného opatření**, kterým bude dítě do ZDVOP svěřeno. Jakmile OSPOD opatří uvedený písemný souhlas nebo podá soudu návrh na vydání předběžného opatření, **předá kopii tohoto dokumentu ZDVOP**, v jehož péči se dítě nachází; spolu s žádostí OSPOD o umístění dítěte tvoří právní titul pro pobyt dítěte v zařízení.

Vyjádření o důvodnosti umístění dítěte v ZDVOP

Dle § 42 odst. 12 ZSPOD je ZDVOP povinno neprodleně ohlásit přijetí dítěte zřizovateli a příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Do 8 dnů od doručení tohoto ohlášení je OSPOD povinen odeslat zařízení vyjádření o důvodnosti umístění dítěte, spolu s uvedením počátečního data důvodného pobytu. K vyjádření o důvodnosti umístění dítěte v ZDVOP je, v kontextu zjištění učiněných MPSV v této oblasti, nutno podotknout, že se jedná o **správní uvážení orgánu sociálně-právní ochrany dětí**. Je tedy třeba v každém jednotlivém případě posoudit, zda je umístění důvodné, s přihlédnutím ke specifickým okolnostem situace daného dítěte a jeho rodiny. K posouzení důvodnosti pobytu nezletilého je nutno zohlednit účel ZDVOP, kterým je poskytování ochrany a pomoci dítěti

- ✓ které se ocitlo **bez jakékoliv péče**,
- ✓ jehož **život nebo příznivý vývoj jsou vážně ohroženy**,
- ✓ které se ocitlo **bez péče přiměřené jeho věku** (§ 15),
- ✓ které je **tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané**,
- ✓ které se ocitlo v prostředí nebo situaci, kdy jsou **závažným způsobem ohrožena jeho základní práva**.

V případě, že správní orgán neshledá umístění nezletilého v ZDVOP důvodným, je zašle ZDVOP vyjádření v tomto smyslu spolu s důvody, které OSPOD k tomuto závěru vedly. Při posuzování důvodnosti pobytu je třeba respektovat úlohu zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc jakožto instituce poskytující krizovou krátkodobou pomoc ohroženému dítěti a vyhnout se nadužívání těchto zařízení v situacích, které lze řešit odlišným způsobem (např. umístování dětí po dobu dovolené rodičů či využívání ZDVOP pro hlídání dětí). Proti smyslu, účelu a poslání ZDVOP je rovněž poskytování pobytů internátního charakteru zařízením v případech selhávání rodičovských kompetencí – takové situace je nutno řešit sociální prací s rodinou a v rodině, nikoli „odložením dětí“ do zařízení krizové pomoci!

Důvodnost umístění se posuzuje od počátku umístění dítěte v zařízení a příslušný OSPOD je povinen ve svém vyjádření uvést počáteční datum, od kterého považuje umístění dítěte v zařízení za důvodné. Jestliže OSPOD pokládá umístění dítěte za

důvodné v okamžiku jeho přijetí do zařízení, avšak jako nedůvodný vyhodnotí další pobyt dítěte v zařízení, uvede ve svém vyjádření zároveň i datum, od kterého pokládá další pobyt dítěte v zařízení za nedůvodný.

Ve všech případech, ve kterých OSPOD označí umístění dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc za nedůvodné, musí být OSPOD schopen podložit své stanovisko náležitým odůvodněním a navrhnout pro dítě jiné, vhodnější řešení jeho situace.

Zřizovatel zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc může požádat OSPOD o vyjádření k důvodnosti pobytu dítěte v zařízení i poté, co již ohlásil přijetí dítěte do zařízení. Zřizovatel zařízení může OSPOD takto požádat o posouzení důvodnosti pobytu dítěte v zařízení i opakovaně, a to vzhledem k tomu, že v mezidobí od posledního vyjádření OSPOD mohlo např. dojít ke změně poměrů v rodině dítěte a původně důvodný pobyt se následně stane nedůvodným nebo naopak. OÚ ORP musí v těchto případech posuzovat důvodnost pobytu dítěte v zařízení ke dni doručení žádosti. Vyjádření o důvodnosti nebo nedůvodnosti pobytu dítěte zašle OSPOD zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc do osmi dnů od doručení žádosti o posouzení důvodnosti pobytu obdobně jako v případě ohlášení o přijetí dítěte do zařízení.

- ! V rámci posuzování důvodnosti pobytu dítěte, které bylo do péče ZDVOP přijato na základě žádosti zákonného zástupce dítěte nebo na žádost samotného dítěte, je příslušný OSPOD povinen nejen posoudit věcné důvody pro umístění dítěte do péče ZDVOP, ale je **povinen rovněž ověřit splnění zákonných podmínek pro přijetí dítěte** do zařízení na žádost zákonného zástupce nebo na žádost dítěte.

OSPOD je povinen zejména přezkoumat, zda písemná dohoda mezi ZDVOP a zákonným zástupcem dítěte o umístění dítěte do péče zařízení obsahuje všechny povinné náležitosti stanovené v § 42 odst. 8 ZSPOD, včetně všech požadovaných identifikačních údajů o dítěti a zákonných zástupcích dítěte, jasného vymezení konkrétních důvodů pro umístění dítěte v zařízení, uvedení data a přesného času přijetí dítěte do zařízení a stanovení způsobu a výše úhrady příspěvku zákonného zástupce za pobyt dítěte v ZDVOP. Dohoda musí být řádně podepsána alespoň jedním ze zákonných zástupců dítěte a oprávněným zástupcem ZDVOP. Za účelem ověření splnění zákonných podmínek pro umístění dítěte do péče ZDVOP na základě žádosti zákonného zástupce je nezbytné, aby ZDVOP spolu s hlášením o přijetí dítěte zaslal příslušnému OSPOD a zřizovateli zařízení rovněž kopii dohody uzavřené se zákonným zástupcem dítěte podle § 42 odst. 8 ZSPOD. Jestliže OSPOD zjistí, že v dohodě ZDVOP se zákonným zástupcem dítěte chybí některé zákonem stanovené náležitosti, **upozorní na tuto skutečnost ZDVOP, a to neprodleně po obdržení kopie dohody a hlášení o přijetí dítěte, nejpozději pak do osmi dnů od tohoto data (§ 42g odst. 1 ZSPOD).**

Jestliže dohoda uzavřená mezi ZDVOP a zákonným zástupcem dítěte neobsahuje všechny zákonem požadované náležitosti, neexistuje platný právní titul pro pobyt

dítěte v zařízení a zřizovatel ZDVOP není ani oprávněn na základě této vadné dohody požadovat po zákonném zástupci úhradu dohodnutého příspěvku za pobyt

dítěte v zařízení, ani nemůže nárokovat u krajského úřadu státní příspěvek pro zřizovatele ZDVOP z důvodu péče o dané dítě, ačkoliv by OSPOD jinak potvrdil věcnou důvodnost pobytu dítěte v péči ZDVOP. Proto nezbývá, než aby ZDVOP neodkladně zajistilo doplnění chybějících náležitostí v dohodě se zákonným zástupcem. Není-li možné existující vady v dohodě se zákonným zástupcem zhojit (např. proto, že zákonný zástupce odmítá zařízení sdělit povinný údaj nebo se nedaří zákonného zástupce dítěte zastihnout), musí ZDVOP buď ukončit pobyt dítěte v zařízení nebo se obrátit na OSPOD nebo na soud s podnětem, aby dítě bylo do péče ZDVOP svěřeno na žádost obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo předběžným opatřením soudu.

Vyjádření OSPOD ohledně důvodnosti umístění dítěte do péče ZDVOP musí obsahovat zcela jednoznačné a nepochybné stanovisko, zda OSPOD pokládá pobyt dítěte v ZDVOP za důvodný nebo za nedůvodný. V tomto vyjádření je vyloučeno používat formulace, že „OSPOD s pobytem dítěte v ZDVOP souhlasí“, „OSPOD nemá proti pobytu dítěte v péči ZDVOP výhrady“, „OSPOD nemá dostatek podkladů k posouzení důvodnosti pobytu dítěte v ZDVOP“ a jiné obdobné neurčité formulace. Důvodnost umístění se vždy posuzuje od počátku umístění dítěte v zařízení, nikoliv až ode dne doručení oznámení ZDVOP nebo ode dne vydání vyjádření OSPOD; příslušný OSPOD je povinen ve svém vyjádření uvést **počáteční datum, od kterého považuje umístění dítěte v zařízení za důvodné nebo nedůvodné.**

Jestliže OSPOD pokládá umístění dítěte za důvodné v okamžiku jeho přijetí do zařízení, avšak jako nedůvodný vyhodnotí další pobyt dítěte v zařízení, uvede ve svém vyjádření zároveň i datum, od kterého pokládá další pobyt dítěte v zařízení za nedůvodný. Stejně tak však může OSPOD kdykoliv v průběhu pobytu dítěte v péči ZDVOP změnit svoje předchozí stanovisko v tom směru, že pobyt dítěte v ZDVOP, který v okamžiku prvotního umístění dítěte do zařízení považoval za nedůvodný, bude od určitého data nově hodnotit jako důvodný s ohledem na změnu okolností, ke které došlo v mezidobí od umístění dítěte v zařízení (např. nezáměr rodičů o dítě, nedostupnost rodičů, aktuální absence jiné lepší alternativy pro zajištění péče o děti apod.). Obdobně pak může dojít i ke změně původně kladného stanoviska OSPOD ohledně důvodnosti pobytu dítěte v ZDVOP na stanovisko negativní (změna důvodnosti na nedůvodnost).

Při posuzování důvodnosti pobytu dítěte v ZDVOP je třeba věnovat zvýšenou pozornost **prázdninovým pobytům dětí v období školních prázdnin**. V těchto případech bývá jako důvod k umístění dítěte do péče ZDVOP na základě žádosti zákonného zástupce uváděna v dohodě skutečnost, že je dočasně přerušen provoz předškolního nebo školského zařízení, které jinak mimo období prázdnin zajišťuje

péči o dítě (mateřská škola, internátní mateřská škola, základní škola apod.). Dojde-li z tohoto důvodu k umístění dítěte do péče ZDVOP na základě žádosti zákonného zástupce, je nezbytné důkladně posoudit, zda rodiče s ohledem na své rodinné a majetkové poměry a s ohledem na své zaměstnání skutečně nemají jinou možnost, jak zabezpečit péči o dítě v období prázdnin. Je nutné zvážit možnosti umístění dítěte v širší rodině nebo u jiných osob blízkých, možnosti umístění dítěte do předškolních zařízení s nepřerušným celoročním provozem a nabídku prázdninových služeb pro děti, které jsou v daném místě organizovány ze strany obce, kraje nebo nestátních organizací (nabídky denního hlídání dětí, které je spojeno programem volnočasových aktivit, prázdninové tábory apod.).

! Důvodnost pobytu dítěte v péči ZDVOP z důvodu omezeného provozu předškolních a školských zařízení v období prázdnin by měl OSPOD vyslovovat pouze ve zcela výjimečných, zvláštního zřetele hodných případech.

V ostatních případech by měly být prázdninové pobyty dětí v péči ZDVOP, včetně otázky úhrady nákladů za tyto pobyty, ponechány na dohodě mezi zákonnými zástupci a zařízením, bez potvrzení důvodnosti těchto pobytů místně příslušným OSPOD a bez vzniku nároku zřizovatele ZDVOP na státní příspěvek na úhradu nákladů těchto pobytů. Za předpokladu, že provozovatel ZDVOP je současně registrovaným poskytovatelem některé z pobytových sociálních služeb (např. týdenní stacionář, azylový dům, sociální rehabilitace), za kterou je podle § 73 a násl. zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, možné požadovat úhradu, je v těchto situacích vhodnější, aby zákonný zástupce dítěte uzavřel s provozovatelem ZDVOP spíše smlouvu o poskytnutí sociální služby podle § 91 zákona č. 108/2006 Sb. než dohodu o umístění dítěte do péče ZDVOP podle § 42 odst. 5 ZSPOD, neboť se zpravidla nejedná o ohrožené děti, na které se zaměřuje sociálně-právní ochrana ve smyslu § 6 ZSPOD. Stanovení úhrady za poskytnutí pobytové sociální služby se pak řídí zákonem o sociálních službách a prováděcí vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí č. 505/2006 Sb.

5) Pobyt dítěte v ZDVOP

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytuje dítěti pobyt a péči po přechodnou dobu, po níž jsou přijímána opatření k řešení situace dítěte a jeho rodiny. Tato základní funkce ZDVOP však nebyla respektována a nezletilé děti trávily v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc podstatnou část dětství; zařízení byla stabilně obsazena a docházelo k případům, kdy z důvodu poskytování dlouhodobého pobytu nebylo v kapacitních možnostech zařízení poskytnout nezbytnou krátkodobou pomoc ohroženému dítěti, tedy plnit základní funkci ZDVOP. Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní

ochraně dětí, proto zavedl s účinností od 1. 1. 2013 **omezení délky pobytu dítěte v ZDVOP (§ 42 odst. 5 ZSPOD).**

5a) Maximální počet dětí umístěných v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí v ustanovení § 42 odst. 3 a 4 omezuje počet dětí umístěných v péči ZDVOP nebo pracovišti ZDVOP stanovením nejvyššího přípustného počtu umístěných dětí následujícím způsobem:

- **Celkový počet umístěných dětí v zařízení nesmí přesáhnout 28 dětí**, a to i v případě, že zařízení je tvořeno více budovami, které jsou umístěny v jednom areálu; počet 28 dětí může být ze zákona překročen jen v situaci, kdy je v zařízení umístěno méně než 28 dětí a překročení tohoto limitu je způsobeno následným svěřením dvou a více sourozenců do péče zařízení; MPSV je oprávněno svým rozhodnutím na žádost zřizovatele udělit výjimku z nejvýše přípustného počtu dětí umístěných v péči ZDVOP; tato výjimka může být udělena pouze dočasně, na nezbytnou dobu;
- **Na jednoho pracovníka ZDVOP, který zajišťuje osobní péči o svěřené děti, mohou současně připadat nejvýše 4 děti** umístěné do péče ZDVOP; uvedený limit počtu dětí připadajících na jednoho pracovníka ZDVOP se vztahuje pouze k těm pracovníkům zařízení, do jejichž náplně činnosti patří přímý výkon osobní péče o svěřené děti, do limitu se proto nezapočítávají pracovníci zařízení, kteří zajišťování osobní péče o děti v popisu činnosti nemají (např. ředitel zařízení, sociální pracovník, psycholog, pracovníci zajišťující správu, údržbu, opravy nebo úklid objektu zařízení apod.); jestliže ZSPOD stanoví, že jeden pečující pracovník ZDVOP může současně zajišťovat osobní péči nejvýše o 4 svěřené děti, vyplývá z toho, že je možné akceptovat překročení tohoto limitu v době noční služby v zařízení, neboť pracovníci pověřeni zajišťováním noční služby zpravidla nevykonávají osobní péči o děti, ale zejména provádějí dohled nad dětmi, případně poskytují dětem pomoc při úkonech osobní hygieny a v dalších nezbytných případech.

Podle Přechodných ustanovení k zákonu č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, mají **všechna ZDVOP nebo pracoviště ZDVOP povinnost učinit potřebná opatření k tomu, aby nejpozději do 31. 12. 2013 nepřesahoval celkový počet dětí umístěných v péči ZDVOP a počet svěřených dětí připadajících na jednoho pečujícího pracovníka ZDVOP limity stanovené v § 42 odst. 3 a 4 ZSPOD.**

5b) Maximální délka pobytu dětí, umístěných do péče ZDVOP od 1. 1. 2013

Délka pobytu dítěte, umístěného do ZDVOP po 1. 1. 2013, může trvat nejdéle po:

I. Dobu, po kterou trvá rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do péče ZDVOP:

- po dobu trvání předběžného opatření soudu podle § 76a odst. 1 o.s.ř. (1 měsíc od vykonatelnosti předběžného opatření s možností prodloužení vždy o 1 měsíc, nejdéle však na celkovou dobu 6 měsíců),
- po dobu trvání předběžného opatření soudu podle § 76 odst. 1 nebo § 102 o.s.ř. (do doby pravomocného skončení řízení ve věci samé, není-li soudem dříve rozhodnuto o zrušení nebo změně předběžného opatření),
- po dobu trvání výchovného opatření soudu podle § 13a odst. 1, 2 zákona č. 359/1999 Sb. (nejdéle 3 měsíce od právní moci rozsudku, s možností prodloužení až na celkovou dobu 6 měsíců),
- po dobu trvání rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do péče ZDVOP podle § 46 odst. 1 zákona o rodině (nejdéle 3 roky od právní moci rozsudku, s možností opakovaného prodloužení nejdéle o další 3 roky).

II. Dobu 6 měsíců od umístění dítěte na žádost OSPOD nebo na žádost dítěte (byl-li udělen souhlas rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu s pobytem dítěte v zařízení). Tato doba může být výjimečně prodloužena až na celkovou dobu 12 měsíců, jestliže si rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte prokazatelně upravují své poměry tak, aby mohli převzít dítě do osobní péče. K prodloužení doby pobytu dítěte musí být splněny stejné podmínky jako pro přijetí dítěte do péče ZDVOP, tj. žádost obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo samotného dítěte a souhlas rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu.

III. Dobu 3 měsíců od umístění dítěte na žádost zákonného zástupce dítěte: V případě, že po uplynutí doby 3 měsíců podá zákonný zástupce novou žádost o umístění dítěte do péče ZDVOP, může být doba pobytu prodloužena na základě nové dohody se zákonným zástupcem nejdéle o další 3 měsíce jen za předpokladu, že k prodloužení pobytu udělí předchozí písemný souhlas OÚ ORP.

! Uplynutím maximální délky pobytu, stanovené dle typu právního titulu pro pobyt dítěte v zařízení, končí platnost tohoto právního titulu. Pobyt dítěte v zařízení, překračující maximální přípustnou délku, je nezákonný.

5c) Maximální délka pobytu dětí, umístěných do péče ZDVOP do 31. 12. 2012:

V případě dětí, které byly do péče ZDVOP umístěny do 31. 12. 2012 a jejich pobyt v zařízení nadále trvá, se uplatní přechodné ustanovení upravené v části první, čl. II, bod 2. zákona č. 401/2012 Sb. Z tohoto přechodného ustanovení vyplývá, že ZDVOP nebo zřizovatel ZDVOP mají povinnost učinit taková opatření, aby nejpozději k 31. 12. 2013 nepřesahovala doba pobytu dětí umístěných v péči ZDVOP nejvýše přípustnou délku pobytu stanovenou v § 42 odst. 5 ZSPOD (uvedenou výše pod bodem 5a)). Konkrétně to znamená, že **u dětí umístěných do péče ZDVOP do 31. 12. 2012 musí ZDVOP nejpozději do 31. 12. 2013 zajistit:**

I. Ukončení pobytu dětí, umístěných do ZDVOP na základě žádosti zákonného zástupce: Ukončení pobytu lze provést dohodou se zákonným zástupcem dítěte nebo jednostrannou výpovědí dohody ze strany ZDVOP (odstoupení od dohody je možné jen tehdy, pokud byla tato možnost v dohodě sjednána). Jestliže je v zájmu dítěte žádoucí nebo nezbytné, aby dítě setrvalo v péči ZDVOP i po 1. 1. 2014 (zejména nejsou-li vytvořeny podmínky k tomu, aby se dítě vrátilo zpět do péče rodičů či jiných vhodných osob), nemůže být další pobyt dítěte realizován na základě dohody se zákonným zástupcem a je nutné, aby ZDVOP, zákonný zástupce nebo OSPOD podal k soudu návrh na vydání rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče ZDVOP (ve formě předběžného opatření, rozsudku o výchovném opatření podle § 13a odst. 1, 2 ZSPOD nebo rozsudku podle § 46 odst. 1 zákona o rodině).

II. Ukončení pobytu dětí, umístěných do ZDVOP na žádost OSPOD nebo dítěte (se souhlasem rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu): ZDVOP musí oznámit orgánu sociálně-právní ochrany dětí, který požádal o přijetí dítěte do péče ZDVOP, dítěti, které požádalo o přijetí do péče ZDVOP, a rodiči nebo jiné osobě odpovědné za výchovu dítěte, která udělila souhlas s pobytem dítěte v zařízení, že nejpozději do 31. 12. 2013 je nezbytné ukončit pobyt dítěte v péči ZDVOP. Jestliže je v zájmu dítěte žádoucí nebo nezbytné, aby dítě setrvalo v péči ZDVOP i po 1. 1. 2014 (zejména nejsou-li vytvořeny podmínky k tomu, aby se dítě vrátilo zpět do péče rodičů či jiných vhodných osob), nemůže být další pobyt dítěte realizován na základě původní žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo dítěte a je nutné, aby orgán sociálně-právní ochrany dětí, ZDVOP nebo zákonný zástupce dítěte podal k soudu návrh na vydání rozhodnutí, kterým soud rozhodne o svěřeni dítěte do péče ZDVOP (viz výše).

III. Dítě umístěné do ZDVOP rozhodnutím soudu:

Pokud bylo dítě do péče ZDVOP přijato do 31. 12. 2012 na základě rozsudku soudu o svěřeni dítěte do péče ZDVOP podle § 46 odst. 1 zákona o rodině, není třeba v souvislosti s dalším pobytem dítěte po 1. 1. 2014 činit žádná opatření, neboť podle přechodného ustanovení v části druhé, čl. IV, bod 1. zákona č. 401/2012 Sb. se omezení doby trvání rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do péče ZDVOP nejdéle na dobu 3 let od právní moci rozsudku vztahuje pouze na rozsudky soudu, které byly vydané v řízení zahájeném po 1. 1. 2013. Děti, které byly do péče ZDVOP svěřeny

na základě rozsudku, který byl vydán v řízení skončeném nebo alespoň zahájeném do 31. 12. 2012, mohou pobývat v péči ZDVOP až do doby, než bude rozsudek soudu zrušen nebo nahrazen jiným rozhodnutím soudu (např. rozsudkem soudu o osvojení dítěte, o svěřeni dítěte do pěstounské péče, o nařízení ústavní výchovy apod.), nejdéle pak do nabytí zletilosti dítěte.

V případě, že ZDVOP nebo jeho zřizovatel neučiní nejpozději do 31. 12. 2013 nezbytná opatření k tomu, aby byla délka pobytu dítěte umístěného v péči ZDVOP uvedena do souladu s požadavky § 42 odst. 5 ZSPOD, musí tato opatření **nejpozději do 31. 5. 2014 učinit příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí.** Tímto příslušným orgánem je obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu se nachází místo trvalého pobytu dítěte, které je umístěno v péči ZDVOP a u kterého délka pobytu v zařízení odporuje podmínkám § 42 odst. 5 ZSPOD. Příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností **musí namísto ZDVOP do 31. 5. 2014:**

I. Dojednat možnost předání dítěte do péče rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu v závislosti na tom, zda bylo dítě umístěno do péče ZDVOP na žádost rodiče nebo obou rodičů, se souhlasem rodiče nebo obou rodičů nebo se souhlasem jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, a v závislosti na posouzení podmínek u rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu k zajištění řádné péče o dítě,

II. Podat ke krajskému úřadu podnět ke zprostředkování pěstounské péče nebo osvojení, jestliže péče o dítě nemůže být zajištěna ani jedním z rodičů nebo jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte,

III. Podat soudu návrh na vydání rozhodnutí o úpravě výchovy dítěte; půjde zejména o:

- návrh na nařízení předběžného opatření o svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu,
- návrh na nařízení předběžného opatření o umístění dítěte do jiného vhodného prostředí,
- návrh na vydání rozsudku soudu o nařízení výchovného opatření podle § 13a odst. 1 ZSPOD,
- návrh na vydání rozsudku o svěřeni dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
- návrh na nařízení ústavní výchovy dítěte.

6) Zákonné podmínky přemísťování dětí mezi ZDVOP

Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, zavedl jednoznačné a poměrně přísné podmínky pro přemísťování dětí mezi jednotlivými zařízeními pro děti vyžadující okamžitou pomoc, jakož i mezi jednotlivými pracovišti téhož zařízení. Od 1. 1. 2013 je možno nezletilé dítě přemísťovat

výhradně za splnění podmínek § 42a odst. 7 až 9 ZSPOD, které se liší podle právního titulu, na jehož základě nezletilé dítě v zařízení pobývá:

6a) Podmínky přemístění dítěte do jiného ZDVOP (§ 42a odst. 7 a 9 ZSPOD)

Přemístění dítěte umístěného v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc do jiného takového zařízení je možné jen:

I. na základě rozhodnutí soudu, pokud bylo dítě do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc umístěno na základě rozhodnutí soudu, a **po předchozím oznámení o přemístění příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany**

Jestliže bylo dítě do péče ZDVOP umístěno rozhodnutím soudu, je možné přemístit dítě do jiného zařízení nebo do jiného pracoviště téhož ZDVOP jen na základě předchozího vykonatelného rozhodnutí soudu, kterým se mění určení zařízení odpovědného za zajišťování péče o dítě, a po předchozím oznámení místně příslušnému OSPOD o tom, že dítě bude přemístěno do jiného zařízení nebo do jiného pracoviště zařízení.

Schéma přemístění dítěte, které bylo do péče ZDVOP umístěno rozhodnutím soudu:

Ke splnění zákonných podmínek **pro přemístění dítěte nepostačuje**, pokud:

- × je před přemístěním dítěte nebo dokonce až po přemístění dítěte podán soudu podnět nebo návrh na vydání nového rozhodnutí, kterým se mění předchozí rozhodnutí soudu o svěřením dítěte do péče určeného ZDVOP,
- × soud na základě podnětu nebo návrhu na změnu rozhodnutí nevydá nové rozhodnutí, ale zašle ZDVOP pouze vyjádření nebo sdělení o tom, že proti přemístění dítěte nemá námítky,
- × soud ještě před přemístěním dítěte vydá nové rozhodnutí, ale přemístění dítěte není oznámeno místně příslušnému OSPOD.

II. s předchozím souhlasem obecního úřadu obce s rozšířenou působností a rodiče či jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, pokud bylo dítě do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc umístěno podle § 42 odst. 2 písm. b)

III. s předchozím písemným souhlasem zákonného zástupce dítěte, který uzavřel dohodu o umístění dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc podle § 42 odst. 8

V případě, že dítě bylo do péče ZDVOP umístěno na základě dohody uzavřené s jedním ze zákonných zástupců dítěte, je přípustné přemístit dítě do jiného ZDVOP nebo do jiného pracoviště téhož zařízení jen za předpokladu, že **k přemístění předem udělí písemný souhlas ten zákonný zástupce dítěte, který dohodu podle § 42 odst. 8 ZSPOD uzavřel.** Je naopak nepřípustné, aby dítě bylo přemístěno pouze se souhlasem zákonného zástupce dítěte, který dohodu o umístění dítěte do péče ZDVOP neuzavřel. Za situace, kdy dohodu o umístění dítěte do péče ZDVOP uzavřeli oba zákonní zástupci dítěte, je k přemístění dítěte nezbytný předchozí písemný souhlas obou zákonných zástupců dítěte.

Pokud dojde k tomu, že ZDVOP nemůže získat k přemístění dítěte předchozí souhlas oprávněného zákonného zástupce nebo obou zákonných zástupců, s nimiž uzavřel dohodu (rodič je neznámého pobytu, nereaguje na výzvy ZDVOP, rodiče mají ohledně přemístění dítěte rozdílný názor), avšak přemístění dítěte do jiného zařízení nebo do jiného pracoviště ZDVOP je podle ZDVOP nezbytným nebo vhodným opatřením v souladu s nejlepším zájmem dítěte, neexistuje jiná cesta, než aby ZDVOP podalo soudu podnět nebo návrh na vydání rozhodnutí, kterým bude rozhodnuto o umístění dítěte do péče zařízení, do kterého by dítě mělo být nově přemístěno. Důvodem pro iniciování rozhodnutí soudu, kterým bude nahrazena původní dohoda se zákonným zástupcem o umístění dítěte do péče ZDVOP, může být např. skutečnost, že přemístěním dítěte do jiného zařízení se dítě ocitne blíže místu bydliště rodičů nebo jiných osob blízkých, dojde ke spojení sourozenecké skupiny, prostředí a podmínky v novém zařízení budou lépe odpovídat specifickým potřebám a zdravotnímu stavu dítěte apod.

IV. s předchozím souhlasem samotného dítěte a s předchozím souhlasem rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu, která udělila souhlas s pobytem dítěte v zařízení, bylo-li dítě přijato do ZDVOP na vlastní žádost a se souhlasem rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte. Ačkoli tato podmínka není v zákoně výslovně uvedena, ze zákonných podmínek pro přijetí dítěte do péče ZDVOP na žádost dítěte podle § 42 odst. 2 písm. d) a odst. 6 ZSPOD však jednoznačně vyplývá (jedná se o obdobné podmínky jako u dítěte, které bylo do péče ZDVOP umístěno na žádost orgánu sociálně-právní ochrany dětí a se souhlasem rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu).

6b) Neodkladné přemístění dítěte do jiného ZDVOP (§ 42a odst. 8 ZSPOD)

Ustanovení § 42a odst. 8 ZSPOD upravuje situaci, ve které je výjimečně možné přemístit dítě do jiného zařízení nebo do jiného pracoviště ZDVOP bez splnění zákonných podmínek stanovených v § 42a odst. 7, a to pouze v případě, kdy

ve stávajícím ZDVOP nelze zajistit další péči o dítě z vážných provozních důvodů a přemístění dítěte nesnese odkladu (obě podmínky musí být splněny současně). Může se jednat např. o případy, kdy nelze zajistit řádný provoz zařízení:

- v důsledku havárie či živelní pohromy (dlouhodobější havárie vody, plynu, topení, nefungující přívod elektřiny atd.),
- v důsledku nařízené karantény v zařízení (nelze přijmout zpět do zařízení dítě, které v době nařízení karantény dočasně pobývalo mimo zařízení).

V každém případě však musí být současně splněny oba zákonné předpoklady, tedy

vážné provozní důvody bránící v zajištění péče o děti

+

potřeba neodkladného přemístění dětí.

To znamená, že samotná existence vážných provozních důvodů k uplatnění § 42a odst. 8 nepostačuje, pokud zároveň není prokázána neodkladnost řešení vzniklé situace přemístěním dítěte do jiného zařízení.

Podmínky pro uplatnění § 42a odst. 8 tak nejsou splněny např. v situaci, kdy:

- × péči o děti v zařízení sice nelze zajistit z důvodu nutných oprav či rekonstrukce zařízení, avšak tyto opravy jsou předem plánované a nejsou vynucené nenadálou havárií či živelní pohromou,
- × provoz zařízení má být zcela ukončen, avšak jedná se o předem plánované ukončení činnosti a nikoliv např. o ukončení činnosti v důsledku odejmutí nebo zániku pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí apod.

Neodkladné přemístění dítěte z vážných provozních důvodů podle § 42a odst. 8 ZSPOD je možné provést za splnění následujících podmínek:

I. Dítě umístěné v péči ZDVOP rozhodnutím soudu – k neodkladnému přemístění je nutný souhlas příslušného OSPOD a přemístění dítěte spolu s jeho důvody musí být bezodkladně oznámeno soudu, který vydal rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče ZDVOP (okresní soud podle místa bydliště dítěte); tomuto soudu musí být zároveň podán návrh na vydání nového rozhodnutí, ve kterém bude namísto nezpůsobilého zařízení určeno nové ZDVOP, odpovědné za zajištění péče o dítě (s ohledem na neodkladnost řešení přichází v úvahu zejména nařízení předběžného opatření soudu).

II. Dítě umístěné v péči ZDVOP na žádost OSPOD (se souhlasem rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte) – neodkladné přemístění dítěte spolu s jeho důvody musí být bezodkladně oznámeno OÚ ORP, který požádal o umístění dítěte do

ZDVOP, a zároveň rovněž oznámeno rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte, které udělily souhlas s pobytem dítěte v zařízení podle § 42 odst. 6 ZSPOD.

III. Dítě umístěné v péči ZDVOP na žádost zákonného zástupce – neodkladné přemístění dítěte spolu s jeho důvody musí být bezodkladně oznámeno zákonnému zástupci nebo oběma zákonným zástupcům dítěte, s nimiž byla uzavřena dohoda o umístění dítěte do péče ZDVOP podle § 42 odst. 8 ZSPOD.

IV. Dítě umístěné v péči ZDVOP na vlastní žádost (se souhlasem rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte) – důvody neodkladného přemístění do jiného zařízení je třeba vždy projednat s dítětem (zpravidla bude možné i předem). Přemístění dítěte spolu s jeho důvody musí být bezodkladně oznámeny rovněž rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte, které udělily souhlas s pobytem dítěte v zařízení podle § 42 odst. 6 zákona ZSPOD.

Po neodkladném přemístění dítěte do jiného zařízení za podmínek § 42a odst. 8 ZSPOD závisí další řešení jeho situace zejména na tom, zda oprávněné orgány a osoby udělí souhlas s dalším pobytem dítěte v novém zařízení a zda budou i nadále trvat vážné provozní překážky pro péči o dítě v původním zařízení. V zásadě mohou nastat dvě varianty dalšího řešení situace dítěte:

1. Dítě setrvává v péči nového zařízení, do kterého bylo neodkladně přemístěno. K tomu je však nezbytné, aby co nejdříve po neodkladném přemístění dítěte byl další pobyt dítěte v novém zařízení podložen novým rozhodnutím soudu anebo souhlasem těch orgánů a osob, které jinak musí udělit souhlas k přemístění dítěte podle § 42a odst. 7 zákona ZSPOD.
2. Dítě se vrátí zpět do péče původního ZDVOP, jakmile pominou vážné provozní důvody, pro které došlo k neodkladnému přemístění dítěte. V případě, že již mezitím bylo vydáno nové rozhodnutí soudu anebo byl udělen souhlas oprávněných orgánů a osob s pobytem dítěte v novém ZDVOP, je nezbytné, aby k přemístění dítěte zpět do péče původního ZDVOP byly splněny podmínky stanovené v § 42a odst. 7 zákona ZSPOD (nové rozhodnutí soudu, souhlas oprávněných orgánů a osob).

6c) Postup OSPOD v případech dětí přemístěných do 31. 12. 2012

Výslovné vymezení podmínek pro přemísťování dětí, které přinesla novela ZSPOD, se uplatní pouze pro přemístění dětí po 1. 1. 2013. V důsledku nedokonalé právní úpravy, která do 31. 12. 2012 umožňovala přemístění dětí z jednoho zařízení do jiného a pouze uložila zařízení povinnost vyrozumět příslušný soud a OSPOD o tomto přesunu, aniž by stanovila, že se jedná o vyrozumění předcházející přemístění, nebo pro něj určila lhůtu (§ 42 odst. 7 písm. c) ve spojení s 29 odst. 6 písm. g)

ZSPOD). Tím vznikl u mnoha dětí rozpor mezi platným právním stavem a faktickým pobytem dítěte (např. dítě je pravomocným rozhodnutím soudu umístěno do ZDVOP A, přesto bylo přemístěno a od roku 2010 pobývá v ZDVOP B „na základě rozhodnutí soudu“ znějícího stále na ZDVOP A).

V první řadě je třeba postupovat ke **zhojení nesouladu právního a faktického stavu** v situaci nezletilého dítěte. Je třeba docílit stavu, kdy každé dítě, umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, bude v tomto zařízení pobývat na základě řádného právního titulu, znějícího na toto konkrétní zařízení. Tímto postupem bude dosaženo potřebné právní jistoty v tak citlivé otázce, jakou je umístění nezletilého dítěte mimo jeho rodinu, a bude zajištěn soulad umístění nezletilých dětí s platnou právní úpravou. K nápravě uvedeného nežádoucího stavu **MPSV vyzývá orgány sociálně-právní ochrany dětí k podání návrhů na změnu rozhodnutí či vydání nových soudních rozhodnutí, jimiž se nezletilé děti umístí do ZDVOP, v nichž se fakticky nacházejí**, a to postupem uvedeným v kapitole 4a) tohoto metodického pokynu. MPSV rovněž žádá o **trpělivost a neústupnost OSPOD** v této věci, neboť některé soudy nemají dostatečné povědomí o zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc a jejich zřizovatelích (některé soudy se např. stále domnívají, že Fond ohrožených dětí je ZDVOP, fakticky působící na příslušné adrese v Praze 1), pročež je nutno v tomto ohledu poskytnout soudům dodatečné informace k uvedené problematice. Lze však doufat, že po shora uvedeném dopisu Ministerstva spravedlnosti se rozhodovací praxe soudů obrátí k lepšímu.

V případě, že OSPOD s faktickým umístěním nezletilého v jiném zařízení, než ke kterému mu svědčí právní titul, nesouhlasí, je třeba **domáhat se plnění pravomocného rozhodnutí soudu a navrácení dítěte do původního zařízení**, jakmile se o nesouladu faktického a právního stavu dozví.

! Je naprosto nepřijatelné, aby OSPOD zůstal v případě rozporu faktického a právního stavu v situaci dítěte pasivní a nepřistoupil k žádnému z uvedených opatření! **V zájmu dítěte je OSPOD povinen, jakmile se o rozporu dozví, buď legalizovat pobyt nezletilého v novém zařízení obstaráním řádného právního titulu nebo se domoci splnění (a v krajním případě nuceného výkonu) pravomocného soudního rozhodnutí, případně respektování jiného právního titulu dle § 42 odst 2 ZSPOD, a to bez ohledu na to, zda zařízení samo ke zhojení rozporu vystoupilo (např. podnětem či návrhem soudu) či nikoli.**

Dále je nutno konstatovat, že v případě nesplnění povinnosti oznámit přemístění dítěte soudu či příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí se zařízení, resp. jeho zřizovatel, dopustili **správního deliktu dle § 59h ZSPOD**, který podléhá sankci pokuty až do výše 50.000,- Kč. Tento přestupek v prvním stupni projednává obecní úřad obce s rozšířenou působností, místně příslušný dle místa trvalého pobytu dítěte,

nebyla-li zřízena komise pro výkon přenesené působnosti dle zvláštního zákona (§ 59l odst. 5 písm. d) ZSPOD).

6d) Legalizace pobytu dítěte v zařízení, do něhož bylo přemístěno

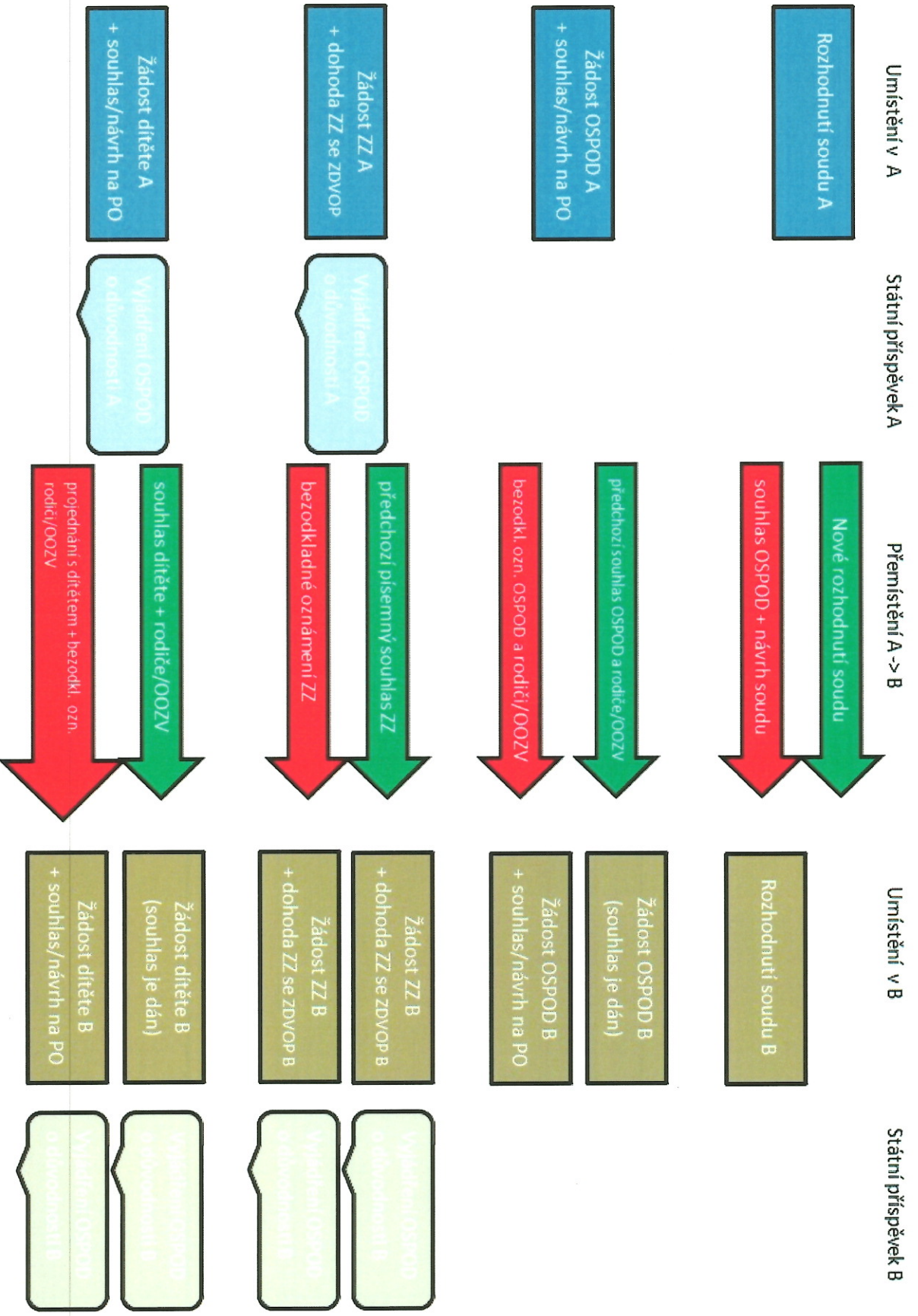
Ustanovení § 42a odst. 7 až 9 ZSPOD zakládají zákonné podmínky pro přemístění dítěte, tedy pro pohyb nezletilého z jednoho zařízení do zařízení jiného. K dosažení zákonného umístění a pobytu dítěte v zařízení, do něhož bylo v souladu s platným právem přemístěno, je však třeba opatřit ještě řádný právní titul dle § 42 odst. 2 ZSPOD, neboť **dítě se umísťuje v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě rozhodnutí soudu, na základě žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností, na základě žádosti zákonného zástupce dítěte nebo požádá-li o to dítě.** § 42a odst. 7 až 9 ZSPOD nevylučuje aplikaci § 42 odst. 2 ZSPOD ani neuvádí, že by při přemístění dítěte nahrazovaly dokumenty nutné k přemístění právní titul nezbytný pro umístění a pobyt přemístěného dítěte v novém zařízení. Zákon v tomto smyslu hovoří jasně, a to tak, že

! pobyt dítěte v ZDVOP musí být vždy podložen právním titulem dle § 42 odst. 2 ZSPOD, a to i v případě, že do tohoto zařízení bylo dítě přemístěno v souladu se zákonem.

V opačném případě by se nezletilé dítě po přemístění nacházelo např. v ZDVOP B na základě žádosti rodiče o umístění dítěte do ZDVOP A, dohody o umístění dítěte do ZDVOP A a písemným souhlasem rodiče k přemístění dítěte do ZDVOP B. Dítě by se tedy ve ZDVOP B nacházelo na základě žádosti a dohody se ZDVOP A. V kontextu § 42 odst. 2 ZDVOP by bylo nutno takový pobyt shledat nezákonným, a to se všemi právními důsledky, včetně nemožnosti přiznat zřizovateli zařízení státní příspěvek.

V rámci přemístění dítěte (případně bezprostředně po jeho bezodkladném přemístění) je tedy nutno opatřit řádný právní titul pro umístění dítěte do zařízení, do něhož je přemísťováno (rozhodnutí soudu, žádost OSPOD o umístění, žádost zákonného zástupce o umístění, žádost dítěte) a postupovat shodně jako při umístění prvotním (kapitola 4). Pro účely vzniku nároku na státní příspěvek pro zřizovatele ZDVOP je samozřejmě nutno vedle právního titulu k poskytování pobytu a péče nezletilému dítěti v novém zařízení dle § 42 odst. 2 ZSPOD a dalších podkladů dle § 42 odst. 6 ZSPOD opatřit i nové vyjádření OSPOD o důvodnosti pobytu dítěte v novém zařízení.

Pro zřehlednění zákonných požadavků pro přemístění nezletilého a legalizace jeho pobytu v novém zařízení je připojeno orientační schéma:

- zeleně je vyznačeno řádné přemístění dle § 42a odst. 7 a 9 ZSPOD
- červeně je vyznačeno přemístění bezodkladné dle § 42a odst. 8 ZSPOD

- **7) Pobyt dítěte mimo zařízení**

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí umožňuje pobyt nezletilých dětí mimo zařízení, přičemž příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí by měl mít přehled o tom, kde se nezletilé dítě, jemuž poskytuje sociálně-právní ochranu, v daném okamžiku nachází. Delší pobyty dítěte mimo ZDVOP, a zejména potom opakované či dlouhodobější pobyty dítěte u rodiče či jiné osoby dítěti blízké, jsou orgánu sociálně-právní ochrany dětí signálem k provedení nového vyhodnocení, zda je i nadále nezbytný pobyt dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, a impulsem k aktivnímu řešení situace dítěte, směřujícímu k jeho navrácení do péče rodiče či jiné fyzické osoby.

7a) Pobyt dítěte mimo ZDVOP u rodičů nebo jiných fyzických osob

Je-li dítě umístěno v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě rozhodnutí soudu, může být povolen pobyt dítěte mimo toto zařízení u rodičů nebo jiných fyzických osob obdobně podle § 30 ZSPOD (§ 42 odst. 7 písm. b) ZSPOD). Ustanovení § 30 ZSPOD, na které je odkazováno, upravuje pobyt nezletilého dítěte mimo ústavní zařízení (v případě nařízené ústavní či ochranné výchovy). Podle něj může ředitel zařízení povolit dítěti, které je v zařízení umístěno na základě rozhodnutí soudu, pobyt u rodičů (popřípadě jiných fyzických osob) po předchozím písemném souhlasu OÚ ORP, a to nejvýše v rozsahu 30 kalendářních dnů při prvním pobytu u těchto osob. Tato doba může být prodloužena, jde-li o pobyt u těchto osob, na základě písemného souhlasu obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Z výše uvedeného jasně plyne, že **předchozí písemný souhlas (tzv. „propustku“)** vydává OSPOD pouze u dětí umístěných do ZDVOP rozhodnutím soudu, nikoli u dětí umístěných do ZDVOP na základě jiných právních titulů.

Při vydávání písemného souhlasu s pobytem dítěte mimo zařízení přihlíží OSPOD zejména k rodinnému a sociálnímu prostředí, v němž bude dítě pobývat, a individuálnímu plánu ochrany dítěte, je-li zpracován. V případě pobytu dítěte u jiných fyzických osob než rodičů, prarodičů nebo sourozenců, posuzuje se jejich bezúhonnost podle § 27 odst. 1 písm. e) ZSPOD. Pro účely vydání souhlasu může OÚ ORP požádat krajský úřad o odborné posouzení fyzické osoby jiné než rodiče, u níž má dítě pobývat. Pro odborné posouzení platí přiměřeně ustanovení § 27 ZSPOD. Za účelem doložení bezúhonnosti takové osoby si může obecní úřad obce s rozšířenou působností vyžádat výpis z evidence Rejstříku trestů; o skutečnosti, že si vyžádal výpis z evidence Rejstříku trestů, tuto osobu bez zbytečného odkladu vyrozumí.

Je-li místo trvalého pobytu dítěte odlišné od místa trvalého pobytu rodičů nebo jiných fyzických osob, u nichž má dítě pobývat, může obecní úřad obce s rozšířenou působností vydat písemný souhlas s pobytem dítěte mimo zařízení jen na základě

vyjádření jiného příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností (§ 61 odst. 3 písm. c) ZSPOD).

MPSV v rámci své činnosti zaznamenalo řadu případů, kdy se nezletilé děti nacházely na základě opakovaně prodlužovaných a na sebe navazujících „propustek“ na „krátkodobém pobytu u rodiče“ po dobu několika měsíců, aniž by byl byť podán návrh soudu na zrušení umístění dítěte v ZDVOP nebo vyvíjena aktivita OSPOD k navrácení nezletilého do „oficiální“ péče fyzické osoby, která dítěti po celou dobu fakticky poskytovala soustavnou péči. Takový postup je zcela zjevně nesprávný; nezletilé dítě je i nadále vedeno v seznamu dětí umístěných v ZDVOP, čímž „zabírá místo“ jinému dítěti, které by péči ZDVOP mohlo naléhavě potřebovat. Vedle toho nastává též rozpor právního a faktického stavu – dítě je umístěno do ZDVOP, protože je zařízení povinno dítěti zabezpečovat plné přímé zaopatření, poradenství, péči a další služby uvedené v § 42a odst. 1 ZSPOD; tyto povinnosti však nemůže vůči dlouhodobě nepřítomnému nezletilému plnit.

Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, vnesl do ZSPOD ustanovení § 42a odst. 3, které vymezuje práva a povinnosti ředitele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Bod třetí písmene b) stanoví řediteli zařízení **povinnost dát příslušnému soudu podnět ke zrušení umístění dítěte v ZDVOP, pokud pominuly důvody pro další pobyt dítěte v tomto zařízení, a vyrozumět o tom příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí.** MPSV apeluje na orgán sociálně-právní ochrany dětí, který má v soudním řízení podstatně silnější postavení než ZDVOP, aby rovněž pravidelně vyhodnocoval, zda i nadále trvají důvody pro pobyt dítěte v zařízení, a případně podal příslušnému soudu návrh na zahájení řízení o úpravě poměrů nezletilého dítěte či vydání předběžného opatření ve věci. Vypisování „propustek“ zakládajících souvislý dlouhodobý pobyt dítěte umístěného v ZDVOP mimo toto zařízení je zcela jednoznačně nesprávným úředním postupem tohoto správního orgánu.

7b) Pobyt dítěte mimo ZDVOP v jiné instituci nebo v rámci pobytové akce

Vedle krátkodobých pobytů u rodičů či jiných fyzických osob se může dítě nacházet mimo ZDVOP i z jiných důvodů. Nejčastěji jimi budou pobytové akce organizované, zprostředkované nebo objednané zařízením (víkendové akce, tábory, pobyty u moře, na škole v přírodě apod.), pobyty dětí na internátu (pravidelně po část týdne) či pobyty dětí v psychiatrické léčebně, nemocnici, ozdravovně, dětském diagnostickém ústavu apod. Tyto pobyty mimo zařízení jsou realizovány v režimu § 42a odst. 1 ZSPOD a zpravidla se jedná o pobyty, které lze shledat v zájmu dítěte.

7c) Kombinované pobyty dítěte mimo ZDVOP

MPSV se při své úřední činnosti stále setkává s případy nezletilých dětí svěřených do péče ZDVOP, které tráví všední dny (pondělí až pátek) na internátu, z něhož se v pátek vrací do ZDVOP, ze kterého ještě tentýž den odjíždí na víkendový pobyt u rodiče; z pobytu u rodiče poté, se zastávkou v ZDVOP, opět odjíždí na internát. V takovém režimu, kdy se dítě dlouhodobě pohybuje mezi péčí fyzické osoby a pobytem na internátu, a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc tvoří pouze jakousi „přestupní stanici“, pozbývá umístění dítěte v ZDVOP svého smyslu (poskytovat ochranu a pomoc dítěti opuštěnému, ohroženému či týranému) a je nutno přijmout vhodná opatření k nalezení vhodnější úpravy poměrů nezletilého dítěte – zejména vyloučit „přestupní stanici ZDVOP“ a vhodnými prostředky sociálně-právní ochrany pomoci dotyčné fyzické osobě převzít dítě do péče.

Mgr. Kateřina Jirková
ředitelka odboru sociální a rodinné politiky

Příloha 1: Vzory návrhu na opravu soudního rozhodnutí

Varianta I – dítě svěřeno do péče zřizovatele ZDVOP

Okresnímu soudu v ... / Obvodnímu soudu pro Prahu ... / Městskému soudu v Brně

Sp. zn.:/.....

Návrh na opravu rozhodnutí

V opatrovnické věci nezl. se obracím na tamní soud s návrhem na opravu rozhodnutí ze dne, č. j., jímž bylo uvedené dítě svěřeno do péče zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Jak plyne z příslušných ustanovení občanského soudního řádu, zákona o rodině i zákona o sociálně-právní ochraně dětí, soud svěřuje dítě do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, nikoli do péče zřizovatele takového zařízení (v namítaném případě občanského sdružení). Jelikož platná právní úprava neumožňuje svěření dítěte do péče občanského sdružení, a pravomocí svěřit dítě do péče konkrétního zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc disponuje soud a nikoli zřizovatel zařízení (jak plyne z § 42 odst. 2, § 42a odst. 7-9, § 42l odst. 3 písm. f) a § 42g odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., jakož i § 46 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, z čl. 32 odst. 4 věty druhé Listiny základních práv a svobod a čl. 9 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte), si dovoluji požádat o opravu písemného vyhotovení shora uvedeného rozhodnutí, spočívající v uvedení konkrétního zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (případně konkrétního pracoviště takového zařízení), do něž soud dítě svým rozhodnutím umísťuje.

Požadovaná oprava rozhodnutí má zásadní význam pro soulad rozhodnutí s právními předpisy, právní jistotu ohledně situace nezletilého dítěte a rovněž je podmínkou přiznání státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, který je určen na úhradu nákladů na pobyt a péči o dítě v konkrétním zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Z uvedených důvodů si dovoluji soudu navrhnout, aby opravil výrok rozhodnutí tak, že správně zní:

Je-li napadeným rozhodnutím usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76a odst. 1 občanského soudního řádu:

Nezletilý..... (údaje identifikující dítě) se umísťuje do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese, provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (název) se sídlem“.

nebo

Je-li napadeným rozhodnutím usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu:

Matce nezletilého (identifikační údaje matky) se ukládá odevzdat nezletilého..... (identifikační údaje dítěte) do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese, provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem“.

nebo

Je-li napadeným rozhodnutím rozsudek soudu podle § 46 odst. 1 zákona o rodině:

Nezletilý.... (identifikační údaje dítěte) se podle § 46 odst. 1 zákona o rodině umísťuje do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc....(název), na adrese, provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem“.

nebo

Je-li napadeným rozhodnutím rozsudek soudu podle § 13a odst. 1 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí:

Nezletilému (identifikační údaje dítěte) se podle § 13a odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí na dobu nařizuje pobyt v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na

adrese, provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem

Za vyhovění návrhu předem děkuji.

S pozdravem

Varianta II – dítě svěřeno obecně do péče ZDVOP (např. „ZDVOP Klokánek“) bez uvedení konkrétního zařízení, resp. pracoviště, kde se dítě nachází

Okresnímu soudu v ... / Obvodnímu soudu pro Prahu ... / Městskému soudu v Brně

Sp. zn.:/.....

Návrh na opravu rozhodnutí

V opatrovnické věci nezl. se obracím na tamní soud s návrhem na opravu rozhodnutí ze dne, č. j., jímž bylo dítě svěřeno do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, aniž by bylo jednoznačně určeno zařízení, které má dítěti péči poskytnout.

Jak plyne z příslušných ustanovení občanského soudního řádu, zákona o rodině a zákona o sociálně-právní ochraně dětí, jakož i z čl. 32 odst. 4 věty druhé Listiny základních práv a svobod a čl. 9 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, soud svěřuje dítě do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, přičemž pravomocí svěřit dítě do péče konkrétního zařízení disponuje výlučně soud. Z uvedeného důvodu je třeba, aby soud nezaměnitelným způsobem v rozhodnutí označil konkrétní zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (resp. konkrétní pracoviště takového zařízení), neboť je výhradní pravomocí soudu autoritativně rozhodnout ve kterém zařízení (na jaké adrese) bude dítě pobývat a kde mu bude péče poskytována. Určení konkrétního zařízení není možno ponechat na úvaze zřizovatele zařízení (občanského sdružení); v takovém případě by o svěřeni dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc rozhodovalo občanské sdružení, které je jeho zřizovatelem, a nikoli nezávislý soud, jak stanoví zákon, Listina základních práv a svobod i Úmluva o právech dítěte.

Požadovaná oprava rozhodnutí má zásadní význam pro soulad rozhodnutí s právními předpisy, právní jistotu ohledně situace nezletilého dítěte a rovněž je podmínkou přiznání státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, který je určen na úhradu nákladů na pobyt a péči o dítě v konkrétním zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Z uvedených důvodů si dovoluji soudu navrhnout, aby opravil výrok rozhodnutí tak, že správně zní:

Je-li napadeným rozhodnutím usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76a odst. 1 občanského soudního řádu:

Nezletilý..... (údaje identifikující dítě) se umísťuje do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese....., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (název) se sídlem“.

nebo

Je-li napadeným rozhodnutím usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu:

Matce nezletilého.... (identifikační údaje matky) se ukládá odevzdat nezletilého.... (identifikační údaje dítěte) do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese....., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem“.

nebo

Je-li napadeným rozhodnutím rozsudek soudu podle § 46 odst. 1 zákona o rodině:

Nezletilý.... (identifikační údaje dítěte) se podle § 46 odst. 1 zákona o rodině umísťuje do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc....(název), na adrese....., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem“.

nebo

Je-li napadeným rozhodnutím rozsudek soudu podle § 13a odst. 1 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí:

Nezletilému.... (identifikační údaje dítěte) se podle § 13a odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí na dobu nařizuje pobyt v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese....., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem“.

Za vyhovění návrhu předem děkuji.

S pozdravem

Okresnímu soudu v ... / Obvodnímu soudu pro Prahu ... / Městskému soudu v Brně

Sp. zn.:/.....

Návrh na opravu rozhodnutí

V opatrovnické věci nezl. se obracím na tamní soud s návrhem na opravu rozhodnutí ze dne, č. j., jímž byla nařízena ústavní výchova nezletilého dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Ačkoli nařízení ústavní výchovy i svěření dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc upravuje totéž ustanovení § 46 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, jedná se o rozdílné instituty, které je nutno rozlišovat – ústavní výchova je realizována v režimu zákona č. 109/2002 Sb. ve školských zařízeních, zatímco zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc jsou zařízeními sociálně-právní ochrany, která poskytují nezletilým dětem pobyt a péči dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Jelikož se uvedené instituty vzájemně vylučují, je třeba, aby soud aplikoval pouze jeden z nich.

Jak plyne z příslušných ustanovení občanského soudního řádu, zákona o rodině a zákona o sociálně-právní ochraně dětí, jakož i z čl. 32 odst. 4 věty druhé Listiny základních práv a svobod a čl. 9 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, pravomocí svěřit dítě do péče konkrétního zařízení disponuje výlučně soud. Z uvedeného důvodu je třeba, aby soud nezaměnitelným způsobem v rozhodnutí označil konkrétní zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (resp. konkrétní pracoviště takového zařízení), neboť je výhradní pravomocí soudu autoritativně rozhodnout ve kterém zařízení (na jaké adrese) bude dítě pobývat a kde mu bude péče poskytována (na rozdíl od nařízení ústavní výchovy). Určení konkrétního zařízení není možno ponechat na úvaze zřizovatele zařízení (občanského sdružení); v takovém případě by o svěření dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc rozhodovalo občanské sdružení, které je jeho zřizovatelem, a nikoli nezávislý soud, jak stanoví zákon, Listina základních práv a svobod i Úmluva o právech dítěte.

Požadovaná oprava rozhodnutí má zásadní význam pro soulad rozhodnutí s právními předpisy, právní jistotu ohledně situace nezletilého dítěte a rovněž je podmínkou přiznání státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, který je určen na úhradu nákladů na pobyt a péči o dítě v konkrétním zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Z uvedených důvodů si dovoluji soudu navrhnout, aby opravil výrok rozhodnutí tak, že správně zní:

Nezletilý (identifikační údaje dítěte) se podle § 46 odst. 1 zákona o rodině umísťuje do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (název), na adrese, provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem“.

(bylo-li záměrem soudu svěřit nezletilého do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc)

nebo

Nad nezletilým (identifikační údaje dítěte) se podle § 46 odst. 1 zákona o rodině nařizuje ústavní výchova.

(bylo-li záměrem soudu nařídit nad nezletilým ústavní výchovu).

Za vyhovění návrhu předem děkuji.

S pozdravem

Příloha 2: Vzor návrhu na doplnění soudního rozhodnutí

Dítě svěřeno obecně do péče ZDVOP (např. „ZDVOP Klokánek“) bez uvedení konkrétního zařízení, resp. pracoviště, kde se dítě nachází – soud **nerozhodl o části předmětu řízení, kterou je určení konkrétního ZDVOP**

Okresnímu soudu v ... / Obvodnímu soudu pro Prahu ... / Městskému soudu v Brně

Sp. zn.:/.....

Návrh na doplnění rozhodnutí

V opatrovnické věci nezl. se obracím na tamní soud s návrhem na doplnění rozhodnutí ze dne, č. j., jímž bylo dítě svěřeno do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, aniž by soud rozhodnutím určil zařízení, které má dítěti péči poskytnout.

Jak plyne z příslušných ustanovení občanského soudního řádu, zákona o rodině a zákona o sociálně-právní ochraně dětí, jakož i z čl. 32 odst. 4 věty druhé Listiny základních práv a svobod a čl. 9 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, soud svěřuje dítě do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, přičemž pravomocí svěřit dítě do péče konkrétního zařízení disponuje výlučně soud. Z uvedeného důvodu je třeba, aby soud nezaměnitelným způsobem v rozhodnutí označil konkrétní zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (resp. konkrétní pracoviště takového zařízení), neboť je výhradní pravomocí soudu autoritativně rozhodnout ve kterém zařízení (na jaké adrese) bude dítě pobývat a kde mu bude péče poskytována. Určení konkrétního zařízení není možno ponechat na úvaze zřizovatele zařízení (občanského sdružení); v takovém případě by o svěřením dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc rozhodovalo občanské sdružení, které je jeho zřizovatelem, a nikoli nezávislý soud, jak stanoví zákon, Listina základních práv a svobod i Úmluva o právech dítěte.

Jak plyne z výše uvedeného, soud označeným rozhodnutím nerozhodl o části předmětu řízení, spočívající v určení konkrétního zařízení, v němž má dítě pobývat a kde mu má být péče poskytována. Požadované doplnění rozhodnutí má zásadní význam pro soulad rozhodnutí s právními předpisy, právní jistotu ohledně situace nezletilého dítěte a rovněž je podmínkou přiznání státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, který je určen na úhradu nákladů na pobyt a péči o dítě v konkrétním zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Z uvedených důvodů si dovoluji soudu navrhnout, aby **doplnil rozhodnutí o určení konkrétního zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (resp. pracoviště takového zařízení), do jehož péče nezletilé dítě soud svěřuje, označeného názvem a adresou, spolu s uvedením zřizovatele tohoto zařízení a jeho sídla.**

Za vyhovění návrhu předem děkuji.

S pozdravem

Příloha 3: Vzory odvolání do soudního rozhodnutí

Varianta I – dítě svěřeno do péče zřizovatele zařízení

Krajskému soudu v / Městskému soudu v Praze

Sp. zn.:/.....

Odvolání

V opatrovnické věci nezl. podávám odvolání do rozhodnutí Okresního soudu v ... / Obvodního soudu pro Prahu ... / Městského soudu v Brně ze dne, č. j., jímž bylo uvedené nezletilé dítě svěřeno do péče zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Popis řízení v prvním stupni – např. Dne 1. 1. 2013 podala osoba X.Y., pracovnice Úřadu městské části Praha ..., oddělení sociálně-právní ochrany dětí, jakožto opatrovník shora uvedeného nezletilého dítěte, návrh soudu na svěřeni dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc AB na adrese ..., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc CD se sídlem Na základě tohoto návrhu vydal Okresní soud v / Obvodní soud pro Prahu ... / Městský soud v Brně rozhodnutí, jímž svěřil nezletilého do péče zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem

Jak plyne z příslušných ustanovení občanského soudního řádu, zákona o rodině i zákona o sociálně-právní ochraně dětí, soud svěřuje dítě do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, nikoli do péče zřizovatele takového zařízení (v namítaném případě občanského sdružení). Jelikož platná právní úprava neumožňuje svěřeni dítěte do péče občanského sdružení, a pravomocí svěřit dítě do péče konkrétního zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc disponuje soud a nikoli zřizovatel zařízení (jak plyne z § 42 odst. 2, § 42a odst. 7-9, § 42l odst. 3 písm. f) a § 42g odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., jakož i § 46 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, z čl. 32 odst. 4 věty druhé Listiny základních práv a svobod a čl. 9 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte), navrhuji odvolacímu soudu napadené rozhodnutí postupem dle § 220 o.s.ř. změnit tak, že výrok napadeného rozhodnutí nově zní:

Je-li napadeným rozhodnutím usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76a odst. 1 občanského soudního řádu:

Nezletilý..... (údaje identifikující dítě) se umísťuje do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese, provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (název) se sídlem“.

nebo

Je-li napadeným rozhodnutím usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu:

Matce nezletilého.... (identifikační údaje matky) se ukládá odevzdat nezletilého.... (identifikační údaje dítěte) do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese, provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem“.

nebo

Je-li napadeným rozhodnutím rozsudek soudu podle § 46 odst. 1 zákona o rodině:

Nezletilý.... (identifikační údaje dítěte) se podle § 46 odst. 1 zákona o rodině umísťuje do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc....(název), na adrese, provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem“.

nebo

Je-li napadeným rozhodnutím rozsudek soudu podle § 13a odst. 1 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí:

Nezletilému.... (identifikační údaje dítěte) se podle § 13a odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí na dobu nařizuje pobyt v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na

adrese, provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem“

Požadovaná změna výroku napadeného rozhodnutí má zásadní význam pro soulad rozhodnutí s právními předpisy, právní jistotu ohledně situace nezletilého dítěte a rovněž je podmínkou přiznání státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, který je určen na úhradu nákladů na pobyt a péči o dítě v konkrétním zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Za kladné vyřízení tohoto odvolání předem děkuji.

S pozdravem

Varianta II – dítě svěřeno obecně do péče ZDVOP (např. ZDVOP Klokánek) bez uvedení konkrétního zařízení, resp. pracoviště, kde se dítě nachází

Krajskému soudu v / Městskému soudu v Praze

Sp. zn.:/.....

Odvolání

V opatrovnické věci nezl. podávám odvolání do rozhodnutí Okresního soudu v ... / Obvodního soudu pro Prahu ... / Městského soudu v Brně ze dne, č. j., jímž bylo uvedené nezletilé dítě svěřeno do péče blíže neurčeného zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (tedy typu zařízení sociálně-právní ochrany), aniž by soud v rozhodnutí označil konkrétní zařízení, které má nezletilému péči poskytnout.

Popis řízení v prvním stupni – např. Dne 1. 1. 2013 podala osoba X.Y., pracovnice Úřadu městské části Praha ..., oddělení sociálně-právní ochrany dětí, jakožto opatrovník shora uvedeného nezletilého dítěte, návrh soudu na svěřeni dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc AB na adrese ..., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc CD se sídlem Na základě tohoto návrhu vydal Okresní soud v / Obvodní soud pro Prahu ... / Městský soud v Brně rozhodnutí, jímž svěřil nezletilého do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, aniž by určil konkrétní zařízení, v němž má nezletilé dítě pobývat a kde mu má být péče poskytována.

Jak plyne z příslušných ustanovení občanského soudního řádu, zákona o rodině a zákona o sociálně-právní ochraně dětí, jakož i z čl. 32 odst. 4 věty druhé Listiny základních práv a svobod a čl. 9 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, soud svěřuje dítě do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, přičemž pravomocí svěřit dítě do péče konkrétního zařízení disponuje výlučně soud. Z uvedeného důvodu je třeba, aby soud nezaměnitelným způsobem v rozhodnutí označil konkrétní zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (resp. konkrétní pracoviště takového zařízení), neboť je výhradní pravomocí soudu autoritativně rozhodnout ve kterém zařízení (na jaké adrese) bude dítě pobývat a kde mu bude péče poskytována. Určení konkrétního zařízení není možno ponechat na úvaze zřizovatele zařízení (občanského sdružení); v takovém případě by o svěřeni dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc rozhodovalo občanské sdružení, které je jeho zřizovatelem, a nikoli nezávislý soud, jak stanoví zákon, Listina základních práv a svobod i Úmluva o právech dítěte.

Z uvedených důvodů navrhuji odvolacímu soudu napadené rozhodnutí změnit tak, že výrok napadeného rozhodnutí nově zní:

Je-li napadeným rozhodnutím usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76a odst. 1 občanského soudního řádu:

Nezletilý..... (údaje identifikující dítě) se umísťuje do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese..., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (název) se sídlem“.

nebo

Je-li napadeným rozhodnutím usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu:

Matce nezletilého (identifikační údaje matky) se ukládá odevzdat nezletilého.... (identifikační údaje dítěte) do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese..., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem“.

nebo

Je-li napadeným rozhodnutím rozsudek soudu podle § 46 odst. 1 zákona o rodině:

Nezletilý.... (identifikační údaje dítěte) se podle § 46 odst. 1 zákona o rodině umísťuje do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc....(název), na adrese..., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem“.

nebo

Je-li napadeným rozhodnutím rozsudek soudu podle § 13a odst. 1 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí:

Nezletilému (identifikační údaje dítěte) se podle § 13a odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí na dobu nařizuje pobyt v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.... (název), na adrese....., provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se sídlem

Požadovaná změna výroku napadeného rozhodnutí má zásadní význam pro soulad rozhodnutí s právními předpisy, právní jistotu ohledně situace nezletilého dítěte a rovněž je podmínkou přiznání státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, který je určen na úhradu nákladů na pobyt a péči o dítě v konkrétním zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Za kladné vyřízení tohoto odvolání předem děkuji.

S pozdravem

Příloha 4: Vzor žádosti OÚ ORP o umístění dítěte do ZDVOP

Žádost o umístění dítěte do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

dle § 42 odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí,
ve znění pozdějších předpisů

Obecní úřad obce s rozšířenou působností:

název úřadu:

sídlo úřadu:

osoba pověřená podáním této žádosti:

tímto žádá o umístění nezletilého dítěte:

jméno a příjmení:

datum narození:

adresa trvalého pobytu:

adresa faktického bydliště:

do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc:

název zařízení:

adresa zařízení:

osoba pověřená přijetím této žádosti:

zřízeného a provozovaného zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc:

název zřizovatele zařízení:

sídlo zřizovatele zařízení:

po dobu od:

(čas přijetí:

) do:

z důvodu:

Rodiče nezletilého:

Matka

jméno a příjmení:

datum narození:

adresa trvalého pobytu:

adresa faktického bydliště:

Otec

jméno a příjmení:

datum narození:

adresa trvalého pobytu:

adresa faktického bydliště:

Jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte

jméno a příjmení:

datum narození:

adresa trvalého pobytu:

adresa faktického bydliště:

vztah k dítěti:

Způsob splnění požadavku § 42 odst. 6 zákona č. 359/1999 Sb.:

- Žádost je podávána se souhlasem rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte (kopie tvoří přílohu této žádosti).
- Obecní úřad obce s rozšířenou působností do 24h od umístění dítěte podá návrh soudu na nařízení předběžného opatření, jehož kopii neprodleně předá zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.
- Obecní úřad obce s rozšířenou působností do 24h od umístění dítěte zajistí písemný souhlas rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, jehož kopii neprodleně předá zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. V případě, že se nepodaří souhlas opatřit, podá obecní úřad obce s rozšířenou působností ve lhůtě 24h od umístění dítěte návrh soudu na nařízení předběžného opatření, jehož kopii neprodleně předá zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

V

dne

Za zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc:

Za obecní úřad obce s rozšířenou působností: